

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zemědělská fakulta

**Dendrologický průzkum zámeckého parku v Nových Hradech a
Terčina údolí (Českobudějovicko)**

Bakalářská práce

Martin Šemro

Vedoucí práce

Ing. Vít Joza

České Budějovice 2012

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci na téma: Dendrologický průzkum zámeckého parku v Nových Hradech a Tereziina údolí (Českobudějovicko) vypracoval samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG, provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích, 13.4.2012

Podpis:.....

Poděkování

Mé poděkování patří mému školiteli, Ing. Vítu Jozovi, za možnost uskutečnění této práce, za její vedení a cenné rady. Také děkuji starostovi města Nové Hrady panu Mgr. Vladimíru Hokrovi a panu Janu Dorotovičovi, členu Svazu ochránců přírody v Nových Hradech za pomoc s materiály. Stejně tak bych rád poděkoval Mgr. Romaně Pospíšilové za pomoc při určování některých druhů dřevin.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na historii a současný stav parku v Nových Hradech a Tereziina údolí. Jejím cílem je sestavení přehledu dosud uváděných pěstovaných dřevin pro obě lokality, vytvoření přehledu aktuálně rostoucích pěstovaných dřevin a nastínění možnosti dalšího rozvoje parků (dosadby, potřebný management apod.). Terénním průzkumem byl zjištěn úbytek rostoucích dřevin, a to hlavně v lokalitě Tereziina údolí. Ale také byl zjištěn výskyt dřevin, nepůvodních pro tuto geografickou oblast, které zde zdomácněly.

Klíčová slova: zámecký park, Tereziino údolí, Nové Hrady, okrasné zahrady, dendrologie, dřeviny.

Annotation

The bachelor thesis is focused on history and present state park in Nové Hrady and „Tereziino údolí” park. The main aims are compare to literature data about woody plants in both parks with the current state, with those really present and to outline the possibilities of further development (management, outplanting etc.) for both parks. Field survey revealed decrease of a number of growing woody species mainly in „Tereziino údolí” region. On the other hand, new findings of non-native naturalized taxa were found there.

Keywords: castle park, Tereziino údolí, Nové Hrady, ornamental gardens, dendrology, woody plants.

Obsah

1. ÚVOD	6
2. LITERÁRNÍ PŘEHLED	7
2.1 ZÁMECKÝ PARK	7
2.1.1 ZÁKLADNÍ ÚDAJE	7
2.1.2 HISTORIE	7
2.1.3 SOUČASNÝ STAV	8
2.1.4 OBJEKTY V ZÁMECKÉM PARKU	9
2.1.5 DOSUD UVÁDĚNÉ DŘEVINY – ZÁMECKÝ PARK	9
2.2 PARK TEREZIINO ÚDOLÍ	10
2.2.1 ZÁKLADNÍ ÚDAJE	10
2.2.2 HISTORIE	10
2.2.3 SOUČASNÝ STAV	12
2.2.4 OBJEKTY V TEREZIINĚ ÚDOLÍ	13
2.2.5 DOSUD UVÁDĚNÉ DŘEVINY – TEREZIINO ÚDOLÍ	14
2.3 PŘEHLED VŠECH DŘEVIN ROSTOUCÍCH V ZÁMECKÉM PARKU A TEREZIINĚ ÚDOLÍ	15
2.3.1 EXOTICKÉ DŘEVINY (NEPŮVODNÍ PRO TUTO GEOGRAFICKOU OBLAST)	15
2.3.2 DOMÁCÍ DŘEVINY (VYSAZOVANÉ V PARCÍCH)	22
3. CÍL PRÁCE A METODIKA	34
3.1 CÍL PRÁCE	34
3.2 METODIKA	34
4. VÝSLEDKY	36
4.1 ZÁMECKÝ PARK	36
4.2 TEREZIINO ÚDOLÍ	37
5. DISKUZE	38
5.1 POROVNÁNÍ SOUČASNÉHO STAVU SE STAVEM V MINULOSTI	38
5.2 MOŽNOSTI DALŠÍHO ROZVOJE	38
6. ZÁVĚR	40
7. SEZNAM LITERATURY	41
8. PŘÍLOHY	43

1. Úvod

Parky a zahrady byly vždy průvodci šlechtických sídel, v případě Nových Hradů se jednalo o sídlo rodu Buquoyů. Zámecký park v Nových Hradech a Tereziino údolí má bohatou historii. Park Tereziino údolí je velmi často uváděn také jako „Terčino údolí“. Není to chyba, avšak park se jmenuje po hraběnce Terezií Buquoyové – Paarové, proto v celé své práci uvádím park pouze jako Tereziino údolí. Město Nové Hradky se nachází přibližně 33 kilometrů jihovýchodně od Českých Budějovic, první zmínka o něm se datuje k roku 1279. Nejzajímavější je období, kdy zde v Nových Hradech vládl šlechtický rod Buquoyů. Ti svou činností měli na vývoj místní krajiny značný vliv. Vždyť to byl sám Buquoy, který nechal zřídit nejstarší přírodní park v celé Evropě a nejspíše i na světě, a to Žofínský prales. Zdejší rezervace o původní výměře 3 ha, byla vyhlášena nařízením hraběte Jiřího Buquoye roku 1838.

Novohradské hory mají významnou polohu a jsou cenným územím. První podněty pro vyhlášení Chráněné krajinné oblasti (CHKO) Novohradské hory můžeme zaznamenat z let 1964 a 1969. V roce 1996 došlo na části území k vyhlášení památkové zóny a to v souvislosti s renesančními, barokními, klasicistními a romantickými parkovými úpravami krajiny a stavbami realizovanými rodem Buquoyů. V roce 1997 byl návrh na zřízení CHKO oživen, v říjnu 2004 byl však vyškrtnut z programového prohlášení vlády České republiky (Lepší et Lepší 2004).

Je důležité znát současný stav parků. Když známe současný stav a stav v minulosti, můžeme tyto údaje porovnat a pak je využít při péči o park. Se zohledněním těchto informací lze pak provést cílenou dosadbu dřevin.

2. Literární přehled

2.1 Zámecký park

2.1.1 Základní údaje

Město Nové Hrady, jehož součástí je zámecký park, se nachází v podhůří Novohradských hor, asi 33 km jihovýchodně od Českých Budějovic. Zámecký areál leží na severovýchodním okraji města. Z jihu je park vymezen silnicí na Nakolice a ze severu silnicí č. 154 do Třeboně.

Park leží v nadmořské výšce 500–545 m n. m., a má rozlohu 15 ha. Po celkové rehabilitaci, provedené v letech 1999–2000 je ve velmi dobrém stavu. Podkladem pro realizaci byla projektová dokumentace Pavla a Ivany Popelových, dílčí návrhy ošetření dřevin a vlastní realizaci provedl Bohdan Chadt. Rehabilitace byla realizována z fondu Ministerstva životního prostředí. Zámecký park je v celém svém rozsahu přístupný veřejnosti (Pavlátová et Ehrlich 2004).

2.1.2 Historie

Na místě dnešního parku, při horní bráně na okraji města byla založena roku 1593 Vilémem z Rožmberka renesanční zahrada. Podrobnější zmínka pochází z roku 1630, kdy zde dala Marie Magdalena Buquoyová zřídit okrasnou zahradu. Největšího rozkvětu zahrada dosáhla v letech 1715–1720, kdy byla pod vedením dvorního zahradníka Jana Bartuška ztvárněna do podoby výpravné barokní pravidelné kompozice, to vše v době, kdy nebyl zámek ještě postaven. Střední část zahrady byla vymezena ze stran tvarovaným špalírem a sestávala z obdélníkového květinového parteru, zdobeného vázami a kamennými pyramidami. Na parter navazovaly skleníky, fíkovna a letní jízdárna. Po stranách se nacházely ovocná a zelinářská zahrada, u ohradní zdi střelnice.

Na pravé straně uzavíral okrasnou část bazén obdélníkového tvaru. Okrasná zahrada byla propojena přímou alejí s vyhlídkou na okraji svahu, odkud vycházela dlouhá lipová alej do přilehlé bažantnice, jejíž plocha byla formována dvěma hvězdicemi průseků. Lipová alej byla založena v letech 1715–1716 a na délku měřila 540 m (Hokr 2007).

Pravděpodobně již koncem 18. století, jak dokládají dochované historické plány parkových úprav (viz Příloha č. 7), došlo k přeměně pravidelné zahrady na romantický krajinářský park. Pravidelný vodní rezervoár se změnil v rybník, vznikla parterová louka, lipový rondel a skalní vodopád (Pavlátová et Ehrlich 2004).

Znaky klasicismu, antické ruiny, sloupy, či vázy jsou nahrazovány památníky rodičům, přátelům, známým osobnostem. Vývoj náladového zaměření dokumentuje buquoyovská zahrada v jihočeských Nových Hradech, upravená již v roce 1715, s vyhlídkovými terasami a pavilony (Dokoupil et al. 1957).

S výstavbou empírového zámku v jižní okrajové části parku se začalo za panování Jana Nepomuka Buquoye (1741–1803). V roce 1852 bylo k jižnímu průčelí

zámku přistavěno kamenné vstupní schodiště s vázami. Na rybníce vznikl ostrůvek se skupinou stromů a přístupovým můstkem. V této době byl zrušen umělý vodopád, neboť rybníček u zámku nestačil na jeho napájení. V roce 1862 bylo upraveno severní průčelí zámku do dnešní podoby. Před zahradním průčelím vzniklo dvouramenné schodiště a terasa s balustrádou, zdobenou vázami a amorety. Na terase obdélníkového půdorysu byla založena okrasná zahrada, uprostřed broderiového parteru stál kamenný bazén s kamennou rožmberskou vázou. Park a terasa tak byly přímo propojeny se středovým „Modrým salómem“.

Z modrého salónu vedl zámeckým parkem průhled daleko do krajiny, do obory Kapinos. V záběru 8 km dlouhého průhledu stál vysoký dřevěný polychromovaný obelisk, který byl odstraněn v roce 1914. Cestní síť sestávala z malého okruhu, vedeného parterovou loukou, na který se napojoval základní okruh, provázející podélnou osu parku, přičemž horní cesta vedla dlouhou lipovou alejí. Na zámeckém nádvoří stál velký skleník, postavený v roce 1794 a využíván buquoyským obchodním zahradnictvím, zavedeným na Nových Hradech od roku 1870 (Hokr 2007).

Po 2. světové válce byl majetek Buquoyů na základě Benešových dekretů zkonfiskován. Od roku 1958 sídlila v zámku střední zemědělská škola. V následujících třiceti letech byl park zatížen nevhodnými aktivitami a zařízeními (tribuna, výuková políčka na parteru, plocha pro norování), ve střední části parku vzniklo tenisové hřiště. Na přelomu 60. a 70. let byly na východní a severní straně zámecké budovy vysázeny jehličnany a okrasné keře. Nevratným zásahem byla přestavba zámeckého skleníku z roku 1715 na tělocvičnu (ze skleníku se zachovala pouze štítová zeď). K částečné nápravě stavu došlo v letech 1999–2000 v rámci rehabilitace parku, zaměřené na obnovu, ošetření a stabilizaci prostoru. Byly obnoveny průhledy do krajiny, systém cest ve tvaru barokní hvězdice a do původní plochy rozšířena louka ve východní části parku. Zmizel plot, který odděloval parterovou část od krajinářského parku (Pavlátová et Ehrlich 2004).

2.1.3 Současný stav

Park se nachází na návrší a mírném severozápadním svahu, v jeho jihozápadní části je situována zámecká budova. Před jižním průčelím se rozkládá čestný dvůr s travnatým oválem uprostřed. Ve vstupní části dvora se nachází exemplář jinanu dvoulaločného. Hlavní část parku navazuje na severní průčelí zámku v podobě parterové louky. Krajinářský park se rozvíjí kolem podélné osy ve směru západ – východ. Okrasný parter obdélníkového tvaru má jednoduchou travnatou podobu a je vymezen balustrádou zdobenou klasicistními vázami. Uprostřed plochy se dochoval kamenný bazén oválného tvaru, s rožmberskou vázou na balustrovém podstavci ve středu nádrže (Pavlátová et Ehrlich 2004).

Okraj parterové louky modelují cenné dřeviny, jako platan javorolistý, červenolistý buk, zeravinec japonský a trnovník akát. Na západní straně louky tvoří dominantu torzo barokního lipového rondelu. Základ kompozice parku, zformovaný v 18. století zůstal zachován, lipová alej je ošetřena a stabilizována, stejně jako hvězdicové průhledy v bažantnici. U lipové aleje nedaleko schodiště se ve svahu dochovaly pozůstatky bývalého vodopádu. Ve východní části parku se rozprostírá louka, kterou dotvářejí dendrologicky zajímavé dřeviny, jako převislý smrk ztepilý a

jírovec plet'ový (viz Příloha č. 8). V porostech dominují lípy, javory, duby, přimíšeny jsou pak douglasky, smrky a buky. Jehličnany jsou soustředěny u zámecké budovy a v severozápadním rohu parterové louky. Některé stromy, především lípy dosahují úctyhodných růstových parametrů (Hieke 1984b).

2.1.4 Objekty v zámeckém parku

Zámek

S výstavbou empírového zámku v jižní okrajové části parku se začalo za panování Jana Nepomuka Buquoye (1741–1803). Stavělo se dle francouzského vzoru a podle plánů architekta Franze von Werschafelda v letech (1801–1810). Nový zámek se nachází po levé straně od hlavní příjezdové cesty na Nové Hrady. Buquoyové si ho nechali postavit jako novodobé sídlo v letech (1801–1810). Stavba byla zasazena do upravovaného parku. Návrh v empírovém slohu vypracoval architekt F. Werschafeld dle francouzských vzorů a stavbu provedli stavitelé Polfurst z Prahy, geometr Pauer a Karel Lutz. Interiéry odpovídaly tehdejším představám a nárokům šlechty. Ze společenských místností, jejichž interiéry byly zařízeny rokokovým a empírovým nábytkem, obrazy, kolorovanými rytinami a loveckými trofejemi, je nutno připomenout jídelnu, velký salon, kuřácký salon, hrací pokoj, modrý salon. Modrý sál měl připomínat vojenský polní stan z 16–17. století, z období největších válečných úspěchů buquoyských předků, především bělohorského vítěze hraběte Karla Bonaventury. Zámecký divadelní sál patřil k nejlepším a největším v českých zemích. Patří mezi tři ještě existující empírová zámecká divadla v České republice. V zámku dříve sídlila střední zemědělská škola, donedávna prostory využívala Akademie věd České republiky a Ústav fyzikální biologie Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Navazuje se tak na vědecký výzkum hraběte Jiřího Františka Augusta Buquoye z první poloviny 19. století. Areál zámku je spjatý nejenom s pobytem hraběcí rodiny, která zde sídlila až do roku 1945, ale také s domovem řeckých dětí v době občanské války v Řecku (1948–1955) (Hokr 2007).

Od roku 2012 se v zámku nachází pracoviště Fakulty rybářství a ochrany vod Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích – Škola komplexních systémů.

Romantická vesnička

Ve východní části parku byla podle vzoru trianonské „Hameau“ královny Marie Antoinetty zřízena romantická vesnička s perníkovou chaloupkou a poustevnou kolem malého dvora. V letech (1851–1852) prošla vesnička v zadní části parku přestavbou podle tehdejšího módního vlivu ve slohu anglické gotiky. Romantická vesnička krátkodobě sloužila v 50. letech 20. století pro ubytování řeckých dětí a po poškození požárem zcela zanikla (Hokr 2007).

2.1.5 Dosud uváděné dřeviny – zámecký park

V dnešní době v zámeckém parku převažují především lípy, duby a javory. Ve východní části parku na okraji louky roste převislý smrk ztepilý (*Picea abies*

'Inversa') a jírovec pleťový (*Aesculus × carnea*). Jinan dvoulaločný (*Ginkgo biloba*) je situovaný u zámecké budovy u vstupu do parku. Přimíšeny jsou douglasky, smrky, buky. Jehličnany jsou soustředěny u zámecké budovy a v severozápadním rohu parterové louky, jedná se o smrk pichlavý (*Picea pungens*), jedli bělokorou (*Abies alba*), tis červený (*Taxus baccata*), jedli ojíněnou (*Abies concolor*) a jedli kavkazskou (*Abies nordmanniana*) (Hieke 1984b).

V jihovýchodním okraji parterové louky roste platan javorolistý (*Platanus hispanica*), červenolistý buk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea'), zeravinec japonský (*Thujopsis dolabrata*), trnovník akát (*Robinia pseudacacia* 'Amorphifolia') a cypřišek nutkajský (*Chamaecyparis nootkatensis*) (Pavlátová et Ehrlich 2004).

Dále se zde nachází javor francouzský (*Acer monspessulanum*), jerlín japonský (*Sophora japonica*), aktinidie význačná (*Actinidia arguta*), skalník plstnatý (*Cotoneaster tomentosus*) a pustoryl věncový (*Philadelphus coronarius*) (Dokoupil et al. 1957).

V zámeckém parku roste asi 10 jehličnanů a 52 listnáčů. Mezi nejčinnější patří jinan (*Ginkgo biloba* – 1,95 m, 19,5 m a 9,6 m), některé jedle (*Abies concolor*, *A. nordmanniana*), cypřišek nutkajský (*Chamaecyparis nootkatensis*), zeravinec japonský (*Thujopsis dolabrata*) aj. Nelze přehlédnout jemně olistěný trnovník (*Robinia pseudacacia* 'Amorphifolia'), javor francouzský (*Acer monspessulanum*), jerlín japonský (*Sophora japonica*), statný platan (*Platanus × hispanica*), aktinidii význačnou (*Actinidia arguta*), skalník blyštivý (*Cotoneaster nitens*), stěsnaný pustoryl (*Philadelphus coronarius* 'Duplex') aj. (Hieke 1984a).

2.2 Park Tereziino údolí

2.2.1 Základní údaje

Park se nachází na jihozápadním okraji obce Údolí 1 km jižně od Nových Hradů, na severním podhůří Novohradských hor. Přírodní osou je údolí řeky Stropnice. Vstupní část parku leží v katastrálním území Údolí u Nových Hradů, park zasahuje i do katastrálního území obce Horní Stropnice a Svěbohy.

Krajinářský park o rozloze 68,8 ha leží v nadmořské výšce 482–551 m n. m. Byl vyhlášen v roce 1949. Leží na území Národní přírodní památky Tereziino údolí s rozlohou 138 ha a v krajinné památkové zóně Novohradsko. Po základní obnově vodního režimu, sítě cest a částečné regeneraci vegetační složky je park v dobrém stavu a je přiměřeně udržován. Park je veřejně přístupný bez omezení, zvláštní režim mají pouze stavební objekty (Lázněčky, Hamr, Švýcarský dům a tvrz Cuknštejn) (Albrecht et al. 2003).

2.2.2 Historie

Tereziiným údolím byl nazván rozsáhlý park po hraběnce Terezii Buquoyové – Paarové, která vnukla svému manželovi Janu Buquoyovi myšlenku, přetvořit údolí říčky Stropnice jihozápadně od Nových Hradů na zahradu. Provedením úkolu

„přetvoření divočiny na nádhernou nivu“ (podle zápisu na pamětním kameni, postaveném v lese proti lázním) byl pověřen zahradník Hynek Fnoika. Po mnohaleté neúnavné práci bylo ve vynikajícím souladu krásy, přírody a umění vytvořeno Vallonchéri – Krásné údolí, jak byl tehdy park nazýván (Kalný 1994).

Tereziino údolí je součástí starobylé kulturní krajiny mezi návrším s hradem a Novými Hrady a pozdně gotickou tvrzí Cuknštejn (založenou v letech 1488–1491 Vilémem z Michnic). Vlastní park, jehož budování bylo podle dostupných pramenů zahájeno v roce 1756, vznikl na tomto dávno kultivovaném území. Jeho první známou podobu s barokními a klasicistními prvky zachycuje dochovaný plán z roku 1770. Do roku 1770 byla již vybudována přímá alej od vjezdu do parku k nejbližšímu mostku, odtud k ohradní zdi a dále přes druhý mostek až k hamerskému rybníčku, tj. do míst později vystavěné budovy zvané Neugebau. Asi uprostřed údolí byl vytvořen veliký květinový parter a početné květinové záhony, které se střídaly v krásné harmonii se skupinami převážně cizokrajných stromů a s boskety. Květinový parter a záhony však trpěly častými záplavami, a proto byly po velké povodni v srpnu 1794 zrušeny a místo nich vytvořena velká louka. V roce 1788 vznikly Václavovy lázně, pojmenované podle otce hraběnky Terezie, dnes spíše nazývané: „Lázněčky“ (Pavlátová et Ehrlich 2004).

Ke konci 18. století byl vjezd do parku obohacen novou velkou bránou a park v duchu své doby přizpůsobován anglickému stylu: místo dřívějších rovných alejí byly zakládány klikaté cesty, vinoucí se bujnými loukami. Od lázní přes potok vedly široké schody a mezi lázněmi a ostatními budovami byly pěstovány topoly (*Populus nigra* 'Italica').

Celková hodnota všech budov činila 16 150 zlatých. Současně byly oceněny pozemky (cca 15 ha lesů, 18 ha luk, 4 ha polí a 20 arů školka) částkou 7433 zlatých. Nemálo prostředků a péče bylo na přelomu 18. a 19. století věnováno parkové vegetaci. Podle seznamu z roku 1813 bylo v Tereziině údolí více než 2000 variací 600 druhů rostlin. Jedním z nejatraktivnějších objektů tohoto parku se však stal vodopád, zřízený v roce 1817. Tabulkami s citáty k oslavě přírody a přátelství, připevněnými na velkých dubech a olších na stráni, byl park přetvořen na tzv. Zahradu přátelství.

V tomto stavu prodala Terezie Buquoyová park svému synovci Jiřímu Františku hr. Buquoyovi, který jej pojmenoval Tereziiným údolím (Theresienthal). Park byl totiž vyloučen z fideikomisního panství Nové Hrady a Terezie Buquoyová jej měla připsán jako své alodiální vlastnictví již od roku 1780 a ponechala si ho i po smrti svého manžela Jana Nepomuka († 1803). Také Jiří František udržoval park v nejlepší stavu a podle možnosti jej i zvětšil přikoupením nebo směnou dalších pozemků od majitelů vesnic Krčín, Humenice a Údolí. To mu umožnilo zřídit větší Gabrielin rybník a navržit u něho pahorek, nazvaný Jiřího vrch (Kalný 1994).

Západně od Václavových lázní, na okraji zužujícího se údolí Stropnice, vyrostl před rokem 1803 Modrý pavilon (pojmenovaný podle modré střechy, kterou tvořila glazovaná krytina). Za Modrým domem dal Jiří František hr. Buquoy vysázet po obou stranách skupiny vysokých stromů. Část zahrady byla označena v plánu jako Arboret, dnes bychom řekli arboretum – sbírka dřevin. Tato plocha byla zalesněna smrky, cizí dřeviny se zde nevyskytují (Pavlátová et Ehrlich 2004).

Také další Buquoy, Jiří Jan, věnoval dostatek péče všem parkům. V Tereziině údolí dal rozmnožit a zvětšit cesty, zřídit nové vyhlídky a roku 1852 místo dřívějšího selského domku vystavět jednoposchodový švýcarský domek. Před domkem byly na

uovnaném prostranství založeny květinové záhony. Rovněž okolí vodopádu bylo lépe upraveno a při východu z parku u hamru byla zřízena plovárna. Roku 1860 byl přeložen příjezd do Tereziina údolí z obecní cesty, vedoucí kolem pivovaru a Jánské kapličky, na louku. Mezi silnicí a novou cestou byly vysázeny skupiny stromů. Touto úpravou bylo Tereziino údolí spojeno se zámeckou zahradou a bažantnicí. Téhož roku byly zakoupeny hamerský mlýn a dvorní kolářství přestavěny, resp. upraveny v anglickém slohu. V roce 1862 byly zrušeny topolové pyramidy a zvětšeny stáje u dvora. Místo skleníku v rokli u Světví byla v roce 1869 postavena provizorní střešnice, která po dvou letech zanikla.

V dalších desetiletích nebyly již v úpravě parku učiněny žádné zásadní zásahy a po letech stagnace nastal trvalý úpadek, takže se z někdejšího Krásného údolí zachovaly jen přírodní hodnoty (Kalný 1994).

2.2.3 Současný stav

Přírodně krajinářský park s romantickými prvky, upravený koncem 18. století dnes slouží jako rekreační území. V lesních porostech se hospodář s ohledem na účelovost celého objektu. Složení porostů není přirozené, vyskytují se zde však cenné skupiny exotických dřevin (*Pseudotsuga menziesii*, *Pinus strobus* aj.), některé partie zasluhují zvýšené pozornosti mimo jiné i pro svůj významný podíl zdravé a životaschopné jedle ve stromovém patře. V bylinném patře lesních porostů a zvláště pak v bezlesí se vyskytují některé zavlečené, nebo v minulosti uměle vysazované druhy rostlin: kakost hnědočervený (*Geranium phaeum*), kručinka chlupatá (*Genista pilosa*), kamzičnik kavkazský (*Doronicum caucasicum*), brslen bradavičnatý (*Euonymus verrucosa*), muchovník oválný (*Amelanchier ovalis*). Území je volně přístupné veřejnosti a prochází jím naučná stezka o délce cca 8 km (Urban 1979).

Park Tereziino údolí obsahuje řadu zajímavých cizokrajných dřevin, mezi něž patří například douglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*), borovice vejmutovka (*Pinus strobus*) a liliovník (*Liriodendron tulipifera*), jakož i vzácné bylinné druhy, což bylo důvodem k vyhlášení Státní přírodní rezervace Tereziino údolí. Park je zkrášlen i řadou romantických empírových staveb. Všechny zajímavosti Tereziina údolí jsou zpřístupněny vycházkovým okruhem, jenž plní funkci naučné stezky (Kočárek et al. 1992).

Současné lesní porosty jsou kulturního původu, složené převážně z borovice a smrku, přimíšeny jsou listnáče a některé nepůvodní jehličnany. V národní přírodní památce se tyto porosty uplatňují svými členitými okraji a estetickým působením mohutných jedinců. Hospodaření v nich je zejména podřízeno kompozičním a krajinářským požadavkům. Provádí se zde například obsekání vybraných silných jedinců a pravidelná údržba pruhledů na solitérní stromy a jejich skupiny, odklizení padlého dřeva a jiné. Část porostů je obhospodařovaná běžným způsobem. V cílové druhové skladbě se připouštějí také nepůvodní dřeviny (Albrecht et al. 2003).

Novohradské podhůří nemá příliš výrazný charakter. Místně (zvláště ve vyšších polohách, ale dokonce i na Lišovském prahu v blízkém okolí Č. Budějovic) jsou zachovány poměrně pěkné louky s výskytem (*Dactylorhiza majalis*, *Gentiana pneumonanthe*, *Gymnadenia conopsea*, *Iris sibirica*, *Pedicularis sylvatica* apod). Za zmínku stojí nivy potoků, ve kterých se na několika místech vyskytuje i *Leucojum vernum*. Lesy jsou převážně přeměněny na druhotné porosty, některé borové kultury

však stojí za pozornost. V jejich keřovém patru je nápadný výskyt *Alnus viridis*, přestože nelze zcela jednoznačně tvrdit, že jde o původní výskyty (Lepší et al. 2001).

2.2.4 Objekty v Tereziině údolí

Lázněčky

Jejich původní název byl Václavovy lázně. Nechala je vybudovat Terezie Buquoyová a pojmenovala je na počest svého otce. Centrální budova lázniček byla postavena v roce 1788 a zařízena rokokovým nábytkem. Před budovou byl zřízen bazének. Stavba velmi dobře zapadá do kompozice parku a je pohledově spojena s ostatními objekty a okraji porostů. V minulosti sloužily také jako rekreační zařízení pro Krajský dům pionýrů a mládeže v Českých Budějovicích, který zde pořádal pionýrské tábory. Tato organizace stavbu opravila, ale při opravě byly strženy ozdobné prvky fasády na centrální budově (Dorotovič 1985).

V devadesátých letech proběhla rekonstrukce Lázněček do dřívější podoby, v současné době nejsou nijak využívány, ale nejspíše se brzy připojí k lázeňskému komplexu Rezidenci Nové Hrady.

Modrý dům

V trojúhelníku, tvořeném Stropničkou a potokem, vytékajícím z krčínského příkopu, byl vedle lázni postaven Modrý dům, nazvaný tak podle modře natřené střechy, vedle něho kuchyňská budova a dvorec (Hoffl). Byl postaven kolem roku 1803. Od lázni přes potok vedly široké schody a mezi lázněmi a ostatními budovami byly pěstovány pyramidové topoly. Okolí objektu bylo několikrát upravováno. Z výsadeb se zachovaly dva u vchodu symetricky umístěné cypřišky Lawsonovy (*Chamaecyparis lawsoniana*). Jeden z nich je vysoký přes 30 metrů, což je v našich podmínkách ojedinělé. Druhý, i když je stejně starý je podstatně menší vlivem konkurence a zastínění okolními dřevinami (Dorotovič 1985).

Vodopád

Umělý vodopád byl v parku zřízen roku 1817 na pokyn Terezie Buquoyové. Poblíž vodopádu byla postavena rybářská chata s dekorativním vybavením a Toniččina chata (pojmenovaná na počest věrné služebné) s krásným výhledem na vodopád. Ve čtyřicátých letech zanikla. Vodopád je napájen vodou z říčky Stropnice, k čemuž slouží náhon se stavidly dlouhý 720 m a poslední desítky metrů tvoří koryto z kamenných desek, nebo je vysekán přímo ve skalní stěně. Voda z něho přepadá z výšky asi 16 m zpět do řeky Stropnice. Vodopád je typickým znakem romanticko – sentimentálního období, za jehož vrchol lze považovat konec 18. století (Kalný 1994).

Cuknštejn

Jedná se o pozdně gotickou tvrz (založenou v letech 1488–1491 Vilémem z Michnic). Leží ve volné krajině, bez přímé prostorové a slohové vazby na hrad či zámek, na samém okraji Tereziina údolí (Dorotovič 1985).

2.2.5 Dosud uváděné dřeviny – Tereziino údolí

Dnešní, převážně kulturní jehličnaté lesní porosty se nacházejí na stanovištích původních acidofilních doubrav (*Luzulo albidae* – *Quercetum*) a květnatých bučin (*Eu* – *Fagenion*). Převažuje v nich smrk ztepilý (*Picea abies*), místy borovice lesní (*Pinus sylvestris*), lokálně jsou přimíšeny buk lesní (*Fagus sylvatica*), dub letní (*Quercus robur*), javor klen (*Acer pseudoplatanus* 'Leopoldii'), javor mléč (*Acer platanoides*), vzácně i jedle bělokorá (*Abies alba*) (Albrecht et al. 2003).

Místy jsou hojné i některé introdukované dřeviny, zejména douglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*) a borovice vejmutovka (*Pinus strobus*) Exempláře nacházející se na západ od vodopádu jsou označené a mají rozměry: výška 45 m, průměr ve výšce 130 cm: 80 a 65 cm. V inverzních polohách a na svazích podél toku Stropnice se v podrostu lesa objevuje lýkovec jedovatý (*Daphne mezereum*). Podél toku Stropnice se nacházejí břehové porosty s olší lepkavou (*Alnus glutinosa*), olší šedou (*A. incana*), a jasanem ztepilým (*Fraxinus excelsior*). Nahodile se v Tereziině údolí vyskytuje jírovec maďal (*Aesculus hippocastanum*) a muchovník oválný (*Amelanchier ovalis*) (Dorotovič 1985).

U bývalého modrého domu roste statný cypřišek Lawsonův (*Chamaecyparis lawsoniana*). Dále se zde vyskytují pustoryl věncový (*Philadelphus coronarius*), tavola kalinolistá (*Physocarpus opulifolius*), dub červený (*Quercus rubra*). Na okraji lesního porostu v centrální části NPP Tereziina údolí roste dub letní, jehož stáří se odhaduje na 400–500 let (Albrecht et al. 2003).

Muchovník Lamarckův byl s jistotou adventivně zaznamenán pouze v Průhonicích u Prahy a u Nových Hradů v jižních Čechách. V okolí Nových Hradů, především v lesoparku Terezino údolí a v lesním porostu na okraji rybníka Ovčín, bylo zaznamenáno jeho masivní zplanění. Druh zde místy dominuje v keřovém patře a v podstatě nahrazuje naše domácí dřeviny (např. *Corylus avellana*, *Frangula alnus*, *Euonymus europaea*), popř. roste s nimi ve směsi (Lepší et Lepší 2007).

Údolní luh nabízí překvapivou druhovou bohatost lesních dřevin, včetně cizích a taktéž mimořádně staré a velké exempláře. Jedná se o borovici lesní (*Pinus sylvestris*), borovici vejmutovku (*Pinus strobus*), buk lesní (*Fagus sylvatica*), cypřišek Lawsonův (*Chamaecyparis lawsoniana*), douglasku tisolistou (*Pseudotsuga menziesii*), smrk ztepilý (*Picea abies*), dub letní (*Quercus robur*), javor klen (*Acer pseudoplatanus* 'Leopoldii'), jírovec maďal (*Aesculus hippocastanum*) a lípu malolistou (*Tilia cordata*) (Pavlátová et Ehrlich 2004).

2.3 Přehled všech dřevin rostoucích v zámeckém parku a Tereziině údolí

Jak zámecký park, tak i Tereziino údolí prodělaly v minulosti řadu změn, nejen v uspořádání, či velikosti parku, ale také v druhovém složení. Vyskytují se zde druhy dřevin z různých světadílů. A proto v následující kapitole shrnuji informace užitečné pro praktickou péči o tyto druhy (nároky na prostředí, ekologii, rozšíření, vhodné podmínky). Některé druhy se dokonce tak začlenily do místního prostředí, že nelze rozeznat, zda jsou zde domácí nebo nepůvodní. Proto jsem kapitolu rozdělil na exotické dřeviny (nepůvodní pro tuto geografickou oblast) a domácí dřeviny (vysazované v parcích). Nomenklatura druhů je pojata dle Koblížka, Koblížek (2006).

2.3.1 Exotické dřeviny (nepůvodní pro tuto geografickou oblast)

Abies nordmanniana

Důležitý lesní jehličnatý strom dosahující výšky 60 metrů a kmenem o průměru až 2 m. V západním Kavkazu některé exempláře dosahují výšky až 78 m a dokonce i 85 m a řadí se tak mezi nejvyšší stromy v Evropě. Roste v severovýchodním Turecku a na západním Kavkazu, také v jiných regionech Evropy – Arménie. Vyskytuje se v nadmořské výšce 900–2200 metrů v oblastech, kde srážky přesahují více než 1000 mm. Dřevo je měkké a bílé a je používáno ve stavebnictví (Kremer et al. 1995).

Abies concolor

Jedle pocházející z hor západní Severní Ameriky rostoucí v nadmořské výšce 900–3400 m. Jedná se o středně velký stálezelený jehličnatý strom vysoký 25–60 m s kmenem o průměru až 2 m. Je odolná vůči suchu a snáší městské prostředí, je populární jako okrasný strom a vánoční stromeček. Má nepříliš odolné dřevo vůči parazitům, používá se v malém množství (Větvička et al. 2005).

Acer tataricum

Keř až strom 4–10 m vysoký, s borkou až ve stáří brázditou. Roste v teplomilných doubravách, lesostepních křovinách. Pěstuje se v několika odrůdách. Na území České republiky se pravděpodobně první exemplář objevil v roce 1835. Vyhovuje mu polostinné stanoviště a je velmi odolný vůči suchu. Přestože pochází z jižních krajů (jihovýchod Evropy, Malá Asie, Kavkaz) dobře snáší tuhou, ale spíše sušší zimu. Vysazován jako strom silniční nebo parkový (Anonymus 2011).

Actinidia arguta

Druh pochází z východní Asie – Koreje, Číny, Ruska, pěstován také jako ovocná dřevina, plody jsou drobné a podobné kiwi. Rychle rostoucí dřevina odolávající v zimě mrazům až -34°C . V západním Massachusetts se projevuje jako invazní druh. Rostlina je náchylná na kořenovou hnilobu a plíseň. Také je citlivá vůči napadení hmyzu, jedná se zejména o hlístice, roztoče a třásněnky (Koblížek 2006).

Aesculus carnea

Původ stromu není znám, ale pravděpodobně se poprvé objevil v Německu v roce 1818. Jedná se o umělý hybrid mezi *A. pavia* a *A. hippocastanum*. Středně velký opadavý strom 20–25 m vysoký kvetoucí červeně (Anonymus 2011a).

Aesculus hippocastanum

Zpravidla velmi statný strom vysoký 20–30 m, s velmi hustou, pravidelnou a klenutou korunou. Původní pouze v horských lesích Balkánského poloostrova. Od poloviny 16. století pěstován ve všech částech Evropy jako strom parkový, alejový a okrasný. Ve své domovině roste zejména v horských a údolních lesích, na půdách výživných, humózních, hlubokých, svěžích a na světlém stanovišti (Kremer et al. 1995).

Amelanchier lamarckii

Keř nebo malý strom cca 10 m vysoký, s kulovitou ve stáří svrchu zploštělou korunou. Kmínky až přes 20 cm v průměru, vyrůstající ze společného kořenového krčku; výběžky a kořenové výmladky chybí (při poranění hlavního kmene se mohou výjimečně vytvořit). V Evropě zplaňuje na mírně suchých až vlhkých písčitých, jílovitých a převážně kyselých půdách. Je často součástí keřového patra světlých dubových a borových lesů, méně často se uplatňuje i v březových a olšových porostech. Často se vyskytuje v lesních lemech, v křovinách, náletech a na vřesovištích, méně častý je na pasekách nebo odvodněných rašeliništích. Nejčastěji roste společně s druhy *Sorbus aucuparia*, *Frangula alnus* a *Lonicera periclymenum*. Nemá výrazný negativní vliv na polopřirozenou vegetaci, ve které roste. Vyplňuje pouze nenasycenou (světelnou) niku v keřovém patře polopřirozených či kulturních lesů (Lepší et Lepší 2007).

Amelanchier ovalis

Keř 1–3 m vysoký. Hojně na kamenitých stráních, skalní suti, ve spárách skal, světlých dubinách, borech i v houštinách. Převážně v jižních polohách, na chudých vápenatých půdách. Od nížin až do výšky 2000 m. U nás ojediněle zplanělý na jižní Moravě a v Povolaví. Tento druh je původní v horách jihovýchodní Evropy. Již od 16. století pěstován jako okrasný keř (Böllinger et Held 1998).

Amelanchier spicata

Druh pochází z východní části Severní Ameriky. V Evropě je pěstován již od 18. století. Nápadně vzpřímeně rostoucí keř s četnými slabými kmínky, v mládí často krátce výběžkatý, 2–5, někdy až 7 m vysoký. Větvičky relativně silné, vzpřímené, jen u velmi starých exemplářů mohou být větve díky větší hmotnosti převislé. Borka hnědá až šedočerná. Tento druh má podobné nároky jako *A. lamarckii*, ale jeho ekologická valence je o něco širší.

Ve srovnání s muchovníkem Lamarckovým roste i na méně kyselých až bazických půdách a snáší více suchá stanoviště (např. skály). V Evropě zdomácňuje

ve světlých listnatých a jehličnatých lesích a na jejich okrajích, v křovinách nebo na skalnatých svazích. Byl také zaznamenán na odvodněných rašelinách, spraších či vápencových výchozech. V České republice nejčastěji pěstovaný a zplaňující muchovník (Lepší et Lepší 2007).

Buxus sempervirens

Druh domácí v západní a jižní Evropě severozápadní Africe a jihozápadní Asii rostoucí v rozmezí 100 až 2000 metrů nad mořem. Jedná se o stálezelený keř, nebo malý strom 1–9 m vysoký, s kmenem až 20 cm. Nenáročná jedovatá dřevina, odolná proti suchu a mrazu. Používá se na sestřih a tvarování do různých tvarů v zámeckých zahradách. V minulosti sloužil k výrobě hudebních nástrojů. Dožívá se stáří i 500 let (Böllinger et Held 1998).

Cercidiphyllum japonicum

Původem z horských lesů v oblasti od Himálaje po Japonsko. Do Evropy byl první zmarličník dovezen v roce 1865, u nás prvně vysazen v roce 1910 (Průhonice), v současnosti se v České republice pěstuje v přibližně 20 zámeckých parcích. Jde o kvetoucí strom plně mrazuvzdorný, kterému vyhovuje polostinné stanoviště a výživná, hluboká, čerstvě vlhká půda (Koblížek 2006).

Cotoneaster tomentosa

0,5–2 m vysoký keř. Roste na kamenitých, slunných svazích až do 2400 metrů. Původem z Číny a Himaláje, v Evropě rozšířen v jižní a jihovýchodní Francii, ve Španělsku, na Balkánském poloostrově, v Karpatech (Böllinger et Held 1998).

Forsythia suspensa

Vzpřímený až široce rozkladitý keř 2–4 m vysoký s dlouze převislými dutými větvemi a lysými letorosty. Oblíbený zahradní keř s jasně žlutými květy. Původem z Číny. Dává přednost propustným na živiny bohatým půdám (Koblížek 2006).

Ginkgo biloba

Původem z Číny. Je jediným recentním druhem rodu jinan z monotypické čeledi jinanovitých. Před 200 miliony lety byl rozšířen na celé severní polokouli. Z amerického kontinentu vymizel před 7 miliony, z Evropy před 3 miliony let. Roste poměrně pomalu, asi 30 cm za rok, nesnáší trvalý stín nebo zamokřené půdy, vyhovují mu teplejší stanoviště. Je to dlouhověký strom, nejstarší rostoucí v Japonsku má 1200 let. Je odolný proti průmyslovým exhalacím, nemá žádné závažné choroby ani škůdce. Snese i mrazy přes -20 °C. Dorůstá 20–50 metrů. Obsahuje přibližně 60 biologicky aktivních látek hlavně flavonoidy a terpentýny (Kremer et al. 1995).

Chamaecyparis lawsoniana

Tento jehličnan pochází ze Severní Ameriky, kde roste hlavně v údolích potoků a říček v horské oblasti Kalifornie a Oregonu. V Evropě se pěstuje od roku 1854. Vyznačuje se pravidelnou úzkou kuželovitou korunou s vodorovně postavenými větvemi. Je plně zimovzdorný a u nás dorůstá výšky 20–30 m (v Americe 40–60 m). Vyžaduje vysokou vzdušnou vlhkost (Kremer et al. 1995).

Chamaecyparis nootkatensis

Pochází ze západního pobřeží Severní Ameriky. Větve jsou mírně zploštělé a občas převislé. Listy jsou šupinovité a lesklé, na spodní straně s bílou kresbou. Cypřišky dobře prospívají na chráněném stanovišti s vlhkým vzduchem a čerstvou, mírně vlhkou půdou. Mladé rostliny jsou choulostivější, starší dobře snášejí sucho. Planý druh je až 15 m vysoký. Odrůdy jsou vhodné pro živé ploty o výšce 1–3 m. Vyžaduje slunné až polostinné stanoviště, chráněné před větrem (Větvicka et al. 2005).

Juniperus horizontalis

Při zemi rostoucí keřovitý jalovec domácí v Severní Americe, na většině území Kanady od Yukonu až na Newfoundland. Na půdu nenáročný, vyžaduje slunce a snáší letní přísušek, ve své domovině roste na písčitých i skalnatých půdách, hlavně na březích jezer a řek. Pokryvný jehličnan tvoří široce rozprostřený, modrostříbrný koberec. Jehlice jsou krátké šupinovité, větvičky ploché, pravidelně hustě větvené. Rostlina dosahuje ve 20. roku šířky 1,2–1,5 m a výšky do 0,5 m (Böllinger et Held 1998).

Laburnum anagyroides

Vzpřímený, až 7 metrů vysoký keř nebo strom s nepravidelnou korunou. Roste ve světlých křovinatých lesích, na kamenitých svazích a skalách. Dává přednost kamenité, vápenaté půdě ve slunných polohách. Rozšířen v horách střední a jižní Evropy. Od východní Francie po Balkán. U nás na jižní a střední Moravě zplaňující. Pěstuje se pro své zlatožluté hrozny, jako okrasný keř již od 16. století. Všechny části rostliny obsahují alkaloidy cytisin a laburnin (Hejný et Slavík 1995).

Mahonia aquifolium

Stálezelený keř 0,6–2,0 m vysoký široce rozkladitý s šedožlutými lysými letorosty. Dává přednost pohostinným polohám, většinou na humózních půdách. Často v zahradách a parcích. Jejím domovem jsou západní oblasti Severní Ameriky. V roce 1823 byla poprvé dovezena do Itálie. Dnes ji najdeme nejčastěji v jižní Evropě, kde místy i zplaňuje (Böllinger et Held 1998).

Philadelphus coronarius

Vzpřímený, 2–4 metry vysoký keř. Rozšířený zejména v jižní a jihovýchodní Evropě, také v malé Asii a Kavkazu. Roste zde na skalnatých a kamenitých svazích, vysazován v zahradách a parcích pro výraznou vůni a bohaté květenství. Od 18. století je pěstován i v Evropě střední a západní. *Philadelphus coronarius* 'Duplex' je vysoký pouze do 1 m a široký 3–4 m (Böllinger et Held 1998).

Physocarpus opulifolius

Polokulovitý rozkladitý keř, 2–3 m vysoký s lysými a světle hnědými letorosty. Pochází ze Severní Ameriky, kde roste asi 13 druhů. Jen jeden, tavola amurská (*Physocarpus amurensis*) je druh východoasijský. Ve střední Evropě se objevila začátkem 19. století. Tavola kalinolistá se snadno pěstuje, je velmi odolná. Snese částečně znečištěné ovzduší a roste téměř v každé půdě i v každé poloze, jak ve stínu, tak na přímém slunci. Tavola kalinolistá je dobrá meliorační dřevina pro méně plodné půdy, náspy a silniční zářezy. Našla uplatnění také v myslivosti, v bažantnicích a remízcích, kde slouží jako dnes už obecně užívaná nízká krycí dřevina (Böllinger et Held 1998).

Picea pungens

Vždyzelený jehličnatý strom vysoký až 50 m. Koruna dosti hustě zavětvena, kuželovitého tvaru. Pochází původně z jihozápadu Severní Ameriky. Již celá desetiletí všude v Evropě pěstován, jako lesnický i okrasný strom. Ve Skalistých horách, kde jsou tyto stromy domovem, musí snášet velmi tuhé zimy a suchá léta. Mají proto silné ojínění jehlic se silnou vrstvou vosku, která jim pomáhá chránit se a omezuje i vodní ztráty. Tato vrstva vosku v jehlicích také podmínila jejich světlejší zbarvení a vzhled jehlic (Kremer et al. 1995).

Pinus strobus

Statný jehličnan, dosahující výšky až 50 m, ve své domovině až 80 m. Koruna mladých stromů je úzce kuželovitá, později stále nepravidelnější s ohnutými a zkroucenými hlavními větvemi. Původně jen na východě severní Ameriky (Newfoundland až Georgie). V Evropě lesnický kultivován, vysazován v parcích (Koblížek 2006).

Platanus × hispanica

Strom 20–30 m vysoký s mohutnou rozkladitou korunou a pestrobarevnou borkou odlupčivou ve velkých plátech. Původ neznámý. Považován za křížence *P. occidentalis* × *orientalis*, případně za derivát třetihorního druhu *P. aceroides*. Obvykle vysazován v parcích jako solitéra. Snáší znečištěné ovzduší i sucho (Koblížek 2006).

Prunus laurocerasus

Mnohotvárný, až 6 m vysoký keř nebo strom s šedohnědou kůrou a nazelenalými lysými větvkami. Kožovité listy na podzim neopadávají. Roste často jako podrost ve světlých dubinách, houštinách, na stráních a zdech. Nemá žádné zvláštní nároky na půdní podmínky. Původní domovina leží v jihovýchodní Evropě, Malé Asii, Persii. Olistěním je podobný vavřínu a ve střední Evropě se pěstuje již od 15. století. Jeho listy jsou jedovaté, obsahují kyanovodík (Böllinger et Held 1998).

Pseudotsuga menziesii

Jehličnatý strom dosahující výšek kolem 50 metrů, ve své domovině až dvojnásobku. Původní jen v přímořských pohořích západních oblastí Severní Ameriky od Britské Kolumbie po Kalifornii. Již dlouho se vysazuje v parcích a zahradách, ve značném rozsahu i v lesích. Nejvyšší objevená douglaska byla vysoká úctyhodných 133 m. Jednalo se tak o nejvyšší zpříma stojící strom. Svě jméno obdržel tento důležitý lesnický strom po skotském botanikovi D. Douglasovi, který tento druh objevil jako první v Kanadě (Kremer et al. 1995).

Quercus rubra

Opadavý listnáč, který může dosáhnout výšky až 35 m. Často má nepravidelnou korunu a šedavou, dlouho hladkou borkou. Domovem původně jen na východě Severní Ameriky. Zaveden v Evropě a hojně vysazován v parcích i lesích. Nedaří se mu na mokřích a zaplavovaných půdách (Kremer et al. 1995).

Quercus cerris

Opadavý listnatý strom vysoký až 35 m. Žaludy zrají teprve ve druhém roce a jsou skryty v širokých, hrubě šupinatých číškách. Dává přednost mírně humózní půdě v suchých a teplejších polohách. Nejhojnější ve Středozeří a v jihovýchodní Evropě. Jeho přirozená oblast rozšíření ale sahá až na Slovensko a jižní Moravu. Příležitostně vysazován a místy může zplanět (Kremer et al. 1995).

Rhododendron × hybridum

Stálezelené otužilé kultivary, vysoké 2–5 m. Mají většinou kožovité, tuhé, lesklé listy a poměrně velké květy, vyrůstající v mnohočetných květenstvích. Keře vyžadují lehkou, kyselou humózní půdu 4–5 pH. Pěnišníky snášejí dobře zastínění, vyžadují alespoň polostín, nejlépe dopolední, z východní strany. Citlivé jsou v zimě především na dopolední slunce, které může silně popálit listy. Centrem šlechtění se stala Anglie, neboť tamní podmínky pěnišníkům nejvíce vyhovovaly po klimatické stránce. Záměrné pěstování začalo v Královských botanických zahradách v Kew (Větvicka et al. 2005).

Rhus typhina

Opadavý keř, nebo strom 2–8 m vysoký. Letorosty silné, huňatě hnědavě chlupaté. Roste většinou na humózních půdách na březích řek. U nás je škumpa často vysazována jako okrasný strom do zahrad a městských parků, ale bohužel se dá najít i ve volné krajině, na těchto místech, kde není okolí udržované, se ze škumpy stává invazní rostlina, která brzy zaroste celé okolí. Celá rostlina je jedovatá. Původní rozšíření je ve východní části Severní Ameriky (Böllinger et Held 1998).

***Robinia pseudacacia* 'Amorphifolia'**

Opadavý strom 10–25 m vysoký se síťovitě rozpukanou borkou, na velmi mělkých půdách jen keř. Koruna řídká, nepravidelná, letorosty silně trnité. Kvete v převislých 8–20 cm dlouhých hroznech. Zdomácnělý na mnoha místech v Severní Americe, stejně jako ve střední a jižní Evropě. V České republice je botanický druh vysazován jako medonosná dřevina, dříve se používal i při ozeleňování mělkých písčitých půd. Má velmi trvanlivé dřevo (Koblížek 2006).

Rosa rugosa

Jedná se o prutnatý výběžkatý keř 0,7–2 m vysoký, se silnými a tuhými stonky. Větve má hustě plstnaté, s četnými rovnými a chlupatými ostny i štětinami. V Evropě pěstován přibližně od roku 1850, na našem území se objevil asi o 50 let později, v současnosti se pěstuje nejen pro ozdobu, ale užívá se např. ke zpevňování svahů nebo jako zeleň podél silnic. Původní při mořském pobřeží Dálného Východu (Sachalin, Kamčatka, Korea, Čína, Kurilské ostrovy, Japonsko), u nás pěstován a místy i zplaňuje. Jde o nenáročný, bohatě odnožující keř, který dobře roste v téměř jakékoliv půdě (Anonymus 2011).

Sequoiadendron giganteum

Jedna z největších dřevin světa. Horský druh, jehož porosty se dochovaly jen v západní části USA, ve střední Kalifornii, na svazích Sierry Nevady. Roste ve výškách 1400–2400 m, na vlhčích místech s vysokými dešťovými srážkami a dlouho ležícím sněhem. V roce 1852 byla první semena zaslána do Skotska. Dnes roste v parcích na více místech v Evropě. Nejstarší pěstované stromy jsou sotva stoleté, zatímco v přírodě je průměrný věk 400–1500 let. K nám byl dovezen v roce 1859 (Nové Hrady). Sekvojovec má vysoký kmen s typicky rozšířenou bází. Jeho borka je až 60 cm silná. Pokusů vysadit sekvojovec u nás a na Slovensku bylo mnoho. Na Slovensku roste na 23 místech. V posledních desetiletích bylo péčí ing. Miroslava Kučery z pražské botanické zahrady vysazeno i v České republice více mladých stromů (Větvicka et al. 2005).

Staphylea pinnata

Opadavý keř, někdy strom, 2–5 m vysoký. Roste hlavně na zastíněných místech, občas i v teplomilných doubravách. V pásmu od nížin do pahorkatin. U nás původní zřejmě jen v teplých oblastech na jižní Moravě. Rozšířen v jihovýchodní Evropě, Malá Asie, Kavkaz, Sýrie. Zařazen k ohroženým druhům, chráněný v Polsku, Rusku na Ukrajině (Böllinger et Held 1998).

Symphoricarpos albus

Výběžkatý keř 0,8–2 m vysoký. Silně odnožující mnoha podzemními kořenujícími výběžky. Na půdu nenáročný, daří se mu i v suchých a kamenitých půdách, snáší značný zástin. Původní na západě Severní Ameriky od Aljašky po Kalifornii. Pěstován v mnoha dalších částech světa, kde došlo i k jeho zplanění včetně České republiky. Je běžně pěstován v parcích a zahradách, hodí se zejména pro živé ploty. V kořeni jsou přítomny saponiny a třísloviny, v plodech pak rovněž saponiny a alkaloid chelidonin, plody jsou tedy mírně jedovaté (Anonymus 2011).

Syringa vulgaris

Keř až nízký strom 2–7 m vysoký s vláknitě odlupčivou borkou a četnými podzemními výběžky. Původní v oblasti jihovýchodní Evropy, na východě po západní Ukrajinu a Černé moře, na západě po Řecko a Hercegovinu. Izolovaně roste také v Malé Asii. Okolo roku 900 přivezli šerík Arabové do Španělska, ve střední Evropě se poprvé objevuje ale až v polovině 16. století. V současnosti je u nás hojně pěstován. Velmi často také zplaňuje. Pěstuje se v obrovském množství kultivarů, kterých je celkem okolo 800. Vyžaduje slunné stanoviště a výživné půdy, nesnáší půdy přemokřené a silně kyselé, dobře však odolává suchu a emisím. Šeríkové éterické oleje se užívají při výrobě voňavek (Anonymus 2011).

Thujaopsis dolabrata

Strom 8–15, někdy až 30 m vysoký s kuželovitou korunou, často jen keř. Daří se mu v živných, čerstvě vlhkých půdách, snáší značný zástin, v mládí citlivý k mrazu. Původem z Japonska, kde roste v podhorských a horských lesích (Koblížek 2006).

2.3.2 Domácí dřeviny (vysazované v parcích)

Abies alba

Strom 30–65 m vysoký s kúlovým kořenem. Druh nepřiliš proměnlivý. Často tvoří porosty mezi 400–900 m, a to na půdách hlubokých, středně vlhkých až vlhkých. Roste jako příměs v květnatých bučinách, někdy též v dubohabrových porostech. V přirozených jehličnatých hvozdech, především ve střední Evropě, také Francii a na Balkánu. V současné době je jedle na ústupu, v územích silně znečištěných emisemi, např. Krušné hory a jejich podhůří. Velké množství jedlí bylo zničeno holosečemi, výsadbou smrku na původních jedlových stanovištích a kůrovcovou kalamitou (Hejný et Slavík 1997).

Acer campestre

Zpravidla menší, opadavý strom, dosahující výšek 10–20 m, s kulovitě okrouhlou, často rozložitou korunou na zakřiveném kmeni. Vyhovují mu jílovité, nebo sypké půdy, bohaté živinami, ve smíšených lesích dubových a habrových,

s bohatým porostem bylin. V Evropě velmi rozšířený strom, příležitostně vysazován, jako okrasná dřevina niv a plání (Kremer et al. 1995).

Acer platanoides

Statný opadavý strom, vysoký 25–30 m. Koruna většinou pravidelná a klenutá. Teplomilná dřevina, odolná proti suchu. Rozšířen ve svěžích až mírně vlhkých roklinách a lužních lesích, nebo v různých lesních společenstvech. Roste všude v Evropě, hojně vysazován (Kremer et al. 1995).

Acer pseudoplatanus

Většinou statný solitérní strom vysoký 30–40 m, s vysokou pravidelnou korunou. Důležitý lesní strom ve smíšených horských bučinách, zastoupen často až po stromovou hranici. Převážně horské a podhorské suťové lesy. Všude v Evropě hojný, často vysazován. V nížinách vzácnější (Kremer et al. 1995).

Alnus glutinosa

Opadavý strom vysoký až 35 m. Koruna široká, později okrouhle klenutá, borka šupinovitě rozpukaná a dřevo jasně oranžově zbarveno. Má vynikající pařezovou výmladnost. Roste s oblibou na půdách vlhkých, občas zaplavovaných, kyprých, nebo kamenitých, nesnáší půdy bohaté vápníkem. Pionýrská dřevina, je náročná na světlo, jen v mládí se může přizpůsobit zastínění. Po celý rok na stromě zůstávají šištice, která jsou sbírána k dekoracím (Úradníček et Maděra 2001).

Alnus incana

Keře, nebo strom menšího vzrůstu vysoký 3–20 m. Koruna široce kuželovitá, nebo sloupovitá. Borka hladká, tmavošedá, směrem nahoru světlejší. Má v oblibě šterkopískové, kypré půdy, dobře zásobené živinami. Dřevina odolná k suchu, velmi přizpůsobivá, snáší záplavy a kolísání hladiny spodní vody, zastoupena všude ve střední a severní Evropě, hojně v podhorských oblastech, podél toků, říček. Kořeny obou domácích druhů olší žijí v symbióze s bakteriemi aktinomycety rodu *Frankia*. Vytváří zvláštní kořenové hlízky, ve kterých bakterie žijí a fixují vzdušný dusík, proto se hodí olše k zalesňování mrtvých půd (Úradníček et Maděra 2001).

Betula pendula

Opadavý 15–25 m vysoký strom, s bělavou v mládí žlutavou až načervenalou borkou, ve stáří černou, hrubě rozpukanou. Pionýrský druh, na světlých, hrubých, sypkých půdách. Nesnáší zastínění. Všude v Evropě hojná, velmi rozšířená na písčitých půdách, při okrajích lesů, na mýtinách. Dalekosáhlé rozšíření až k polárnímu kruhu, nenáročná, rychle se množící. Listy obsahují rozmanité cenné látky, sloužící jako léky, využívány v lidovém léčitelství (Kremer 1995).

Calluna vulgaris

Bohatě větvený, nízký, metlovitý keřík, 20–40 cm vysoký. Přizemní větve často poléhavé nebo vystoupavé, horní větve přímé. Vřes je výrazně světlomilný druh přísně vázán na kyselé podklady, zejména písky a rašeliny. Často vytváří velkoplošné porosty. Snese extrémně vysychavé půdy a stejně tak podmáčené půdy rašelinišť. Roste od nížin až po subalpínský stupeň. Jeho areál zabírá většinu Evropy. U nás je rozšířen hlavně ve středních až horských polohách. V lodyhách obsahuje glykosidy, třísloviny a saponiny (Úradníček et Maděra 2001).

Carpinus betulus

Strom 20–30 m vysoký s šedobílou hladkou borkou. Důležitý lesní strom, roste na čerstvé humózní půdě, bohaté na živiny. Tvoří porosty v listnatých lesích nebo křovinách s hojností bylin. Dřevina snášející zástín. Dožívá se asi 150 let, výjimečně 300–400 let. Od nížin až do výšky 1300 metrů. V České republice se výškové rozpětí pohybuje od 200 do 700 m. Rozšířen od Pyrenejí po Skandinávii (Úradníček et Maděra 2001).

Cornus sanguinea

Keř 2–7 m vysoký s metlovitě vystoupavými zčásti také převislými větvemi. Kůra nepříjemně aromatická. Roste jako podrost ve světlých, vlhčích listnatých a smíšených lesích, v houštinách, nivách, na březích řek, suchých stráních. Od nížin až do 1200 m. Rozšířen téměř po celé Evropě, u nás hojný. Často se vysazuje na neplodné půdy, jako pionýrská dřevina, také ke zpevnění svahů. Její pojmenování se vztahuje k červenému podzimnímu zbarvení listů a letorostů (Böllinger et Held 1998).

Corylus avellana

Opadavý, rozložitý 5–10 m vysoký, vícekmenný keř nebo menší strom s hustou korunou. V lesích, houštinách, na březích potoků. Nachází se od nížin až po 1700 m v Alpách. Dává přednost živným, vápenatým půdám, ale roste i na neutrálních půdách v polostinném stanovišti. Roste téměř po celé Evropě, od Pyrenejí po Norsko. Tento keř pro své časně jarní kvetení náleží k včelařsky významným rostlinám. Je rezistentní vůči výfukovým zplodinám (Böllinger et Held 1998).

Crataegus monogyna

Středně vysoký, hustě větvený, trnitý keř, nebo strom vysoký až 12 m. Rozšířený v listnatých i jehličnatých lesích, houštinách, na okrajích lesů, svazích. Roste od nížin až do výšky 1500 m. Dává přednost na srážky bohatým nižším polohám a jílovitým půdám. Rozšířený ve střední a jižní Evropě hojně, ale i ve Skandinávii, Kavkazu a severní Africe. Velmi přizpůsobivý na tepelné i půdní podmínky. Výtahy z květů, listů a plodů se používají v medicíně při poruchách

srdečních funkcí způsobených nervozitou, stářím, při poruchách spánku nebo vysokém krevním tlaku (Böllinger et Held 1998).

Cytisus scoparius

Beztrnný, silně větvený, 0,5–2,5 m vysoký keř. Roste ve světlých lesích, na skalách a dunách. Převážně na bezvápenatých suchých půdách, od nížin do středních poloh. Rozšířen v Evropě, od Pyrenejí po Skandinávii. Používal se k výrobě košťat (Böllinger et Held 1998).

Daphne mezereum

Opadavý, vzpřímený keř 0,3–1,5 m vysoký, málo větvený s velmi ohebnými větvemi. Hojný v přistíněných listnatých a smíšených lesích, ale i podél okrajů lesa. Má vyšší nároky na vzdušnou vlhkost. V nižších polohách se chová jako stínomilná, ve vyšších (subalpínských) jako světlomilná dřevina. Téměř po celé Evropě, u nás roztroušeně až vzácně na většině území, s těžištěm rozšíření v mezofytiku. Kvete v časném jarním období (únor, březen) a slouží jako potrava pro včely. Přítomnost kumarinů prozrazuje nápadná vůně květů. Všechny části rostliny hlavně kůra a plody obsahují jedovaté látky daphnetoxin a mezerein (Hejný et Slavík 1992).

Deutzia scabra

Rychle rostoucí keř 2–3 m vysoký, vysoké estetické hodnoty. Kůra na starších větvích a kmíncích se nápadně odlupuje. Květní lody jsou okolo 10 cm velké, složené z bělavých drobných květů, které rozkvétají od poloviny června. Byl objeven v Číně a introdukován do Evropy v roce 1822. Kromě Číny roste i v Japonsku. Nejlépe roste ve vlhčí půdě na plném slunci (Hieke 2008).

Euonymus europaeus

Keř až nízký strom 1–8 m vysoký, s přímými výhonky, šířící se kořenovými výmladky. Hojně v lužních a listnatých lesích, v křovinách, na pastvinách. Od nížin do 1200 m. Má rád živné, vápenaté, dobře provlhčené a hluboké jílovité půdy, dobře snáší stín. Téměř po celé Evropě, u nás dosti hojný. Pro své početné růžově červené plody a pestré podzimní zbarvení listů je oblíbeným okrasným keřem pro velké zahrady a parky. Semena obalená oranžovým míškem jsou jedovatá. Kůra kořenů obsahuje kaučukovou šťávu. V historii byly proto podniknuty pokusy s plantážnickým pěstováním (Úradníček et Maděra 2001).

Fagus sylvatica

Většinou statný velký strom 25–40 m vysoký. Koruna mladších stromů štíhlá, starších značně široká a klenutá. Důležitý lesotvorný strom, dává přednost dobře provlhčeným půdám, bohatým na živiny, ale i na půdách písčitých a vápnitých. Od nížin až do 1500 m. Roste všude v Evropě s výjimkou jihovýchodu. Jeho plody jsou oblíbené pro různá lesní zvířata. Kultivar 'Atropunicea' má červené listy, 'Pendula' má větve dlouze převislé (Koblížek 2006).

Frangula alnus

Opadavý keř 1–5 m vysoký, zřídka strom. Vyhovuje mu lužní rašelinný les, pobřežní houština, řídké lesy a křoviny. V 17. a 18. století kůru často používali jako projímadlo chudí lidé. Dříve se z kůry připravovaly i prostředky proti svrabu, vředům, proti nemocem žaludku a jater. Dřevěné uhlí, získané z větví, bylo důležitou složkou při výrobě střelného prachu do ručních palných zbraní. Celkově roste v Evropě, Asii, severozápadní Africe. V Severní Americe dokonce zdomácněl (Böllinger et Held 1998).

Fraxinus excelsior

Statný strom 20–40 m vysoký s hladkou, až ve stáří mělce podélně brázditou borkou. Koruna mladých stromů velice řídká, u starších klenutá, ale otevřená. Rozšířen v lužních lesích a zalesněných roklinách. Roste na půdách vlhkých, výživných a hlubokých, někdy však i na půdách mělkých a suchých, stanoviště slunné až polostinné. Běžný v Evropě. Celkově roste na severu po 63° severní šířky, na jihu Evropy chybí. Jasanové dřevo je velmi kvalitní, tvrdé a pružné. Užívá se zejména při výrobě nábytku, sportovního náčiní, v truhlářství při výrobě násad, topůrek (Kremer et al. 1995).

Hedera helix

Stálezelený šplhavý keř s přičepivými kořínky a plazivými výběžky. Dlouhý 5–30 m, s šedavými, hvězdovitě chlupatými letorosty. Hojný v kamenitých lesích, na skalách a starých stromech, na suťových svazích, druhotně se vyskytuje na stěnách budov, zámků a zřícenin. Od nížin až do 1800 m. Rozšířen v západní, střední a jižní Evropě, u nás roztroušeně. Jediná domácí popínavá dřevina, jejíž kořeny jsou rozděleny na vyživující a přichycující, snáší zastínění. Jsou známi jedinci staří přes 400 let s průměrem kmene 1 m (Böllinger et Held 1998).

Larix decidua

Opadavý jehličnatý strom 20–50 m vysoký, s velmi štíhlou, kuželovitou korunou a pravidelným hustým větvením. Typické jsou brachyblasty. Při pěstování se uplatňuje jako světlomilná dřevina. Roste na hlubších půdách, především bazických, ale nikoli vlhkých. Je tolerantní vůči zimním mrazům a letním horkům. Původní byl pouze v oblasti na východ od Hrubého Jeseníku, odkud je písemnými prameny doložen již z 16. století. Ve městech špatně roste, nesnáší zátěž z kouřových plynů (Hejný et Slavík 1997).

Ligustrum vulgare

Ptačí zob je náš domácí listnatý opadavý keř dorůstající výšky dvou metrů. Květy se na rostlině objevují od června do července, jsou to vzpřímené hrozny bílé barvy, po nichž zdobí rostlinu v období září černé peckovice, které jsou jedovaté. Rostlina je mrazuvzdorná a nenáročná. Snese slunce i polostín a všechny typy půdy. Ptačí zob se používá nejčastěji na stríhané a volně rostoucí živé ploty. Dále ho lze

použít do skupinových výsadeb, ale i jako solitéry. Listy ptačího zobu bývají napadány nejčastěji housenkami lišaje šeríkového (*Sphinx ligustri*). Tyto housenky jsou velmi vzácné a měly by být chráněné (Böllinger et Held 1998).

Lonicera xylosteum

Opadavý hustě větvený keř 1–3 m vysoký s chlupatými dutými letorosty. Roste ve světlých lesích a na jejich okrajích. Snáší silné zastínění, i když obvykle obsazuje slunná místa. Často zplaňuje v okolí obcí, podél cest. Je to nenáročný druh, odolný vůči kouřovým plynům. Na našem území roztroušeně až hojně, celkově téměř po celé Evropě, vyjma nejsevernějších a nejjižnějších okrajů (Úradníček et Maděra 2001).

Malus domestica

Velký keř, nebo strom 6–10, ojediněle až 14 m vysoký. Značně proměnlivý hybridogenní druh. Počet kultivarů ve světě bývá odhadován na 10 000, v České republice jich je asi 1500. Rozlišují se hlavně podle znaků malvice. Místy zplaňuje. Pěstován v termofytiku a v mezofytiku na živiny bohatých, humózních, hlinitopísčitých až hlinitých půdách. Optimální průměrná roční teplota nad 6,5 °C, roční srážky 500–800 mm. Nejvýznamnější ovocný druh mírného pásu, pěstován běžně v sadech i zahradách. Původ není spolehlivě objasněn, při vzniku se uplatnila *M. pumila* (Hejný et Slavík 1992).

Picea abies

Vždyzelený jehličnatý strom 20–50, ale i 70 m vysoký, s plochým kořenovým systémem bez hlavního kořene. Je tak nejvyšším domácím stromem v Evropě. Kmen přímý, koruna kuželovitá. Roste v kyprých, humózních prochlazených půdách tvořící syrový humus, v monokulturách proto vede ke kysnutí půdy. Je citlivý na zvýšené množství imisí v ovzduší (zejména oxidu siřičitého). Původní rozšíření bylo v klimaxových porostech stupně suprakolinního až subalpínského, na rašelinných, roklinných a lužních biotopech. V historii se jeho přirozené zastoupení postupně zvyšovalo, později došlo k jeho intenzivní výsadbě a vznikaly smrkové monokultury. Dnes je to lesnický nejvýznamnější dřevina v České republice. V parcích a zahradách se vysazuje celá řada kultivarů, lišících se zejména vzrůstem a zbarvením jehlic (Hejný et Slavík 1997).

Pinus sylvestris

Vždyzelený jehličnan výšky 15–40 m s korunou v mládí kuželovitou, později až deštníkovitě zploštělou, s borkou deskovitě rozpukanou, v horní části kmene borka rezavě oranžová, lístkovitě odlupčivá. Kmen často zakřivený. Přednostně roste na mírně suchých, slabě zásaditých kyprých půdách, ale také na jílu, písčitých a vápnitých půdách. Nejrozšířenější druh rodu *Pinus*, roste od Laponska po Španělsko, východním směrem na Sibiř, až do výšek 1300 m. Důležitý lesní strom, vykazuje bohatství forem (Kremer et al. 1995).

Populus tremula

Strom 15–35 m vysoký, s četnými kořenovými výběžky a řídkou kulovitou korunou, borka zelenošedá, dlouho hladká, ve stáří černošedá, rozpukaná. Roste od subarktického do meridionálního pásma severní Afriky (Koblížek 2006).

Prunus avium

Středně velký strom s dosti rovným kmenem a košatou korunou. Dosahuje výšky až 25–35 m, průměru kmene 1 m a věku 150 až 200 let. Je to světlomilný druh, snáší jen slabší zástin. Nesnese půdy v létě vysychající, na druhé straně nevydrží zabahnění ani záplavy. Snáší znečištěné ovzduší a vydrží ve velkých městech. Nejčastěji roste v křovinách, mezích, ve světlých listnatých lesích, podél cest. Rozšířena v celé Evropě. Hlavní význam má pro plody. Druh je pěstován v mnoha odrůdách v mírném pásmu. Plody obsahují mnoho minerálních látek, cukrů a vitamínů (Úradníček et Maděra 2001).

Prunus padus

Opadavý, až 18 m vysoký strom s mnoha kmeny nebo keř. Borka hladká, jen ve stáří mírně rozbrázděná. V České republice roztroušeně až hojně, nejčastěji podél vod od nížin po pahorkatiny. Celkově roste v téměř celé Evropě, na severu až za polárním kruhem, v Asii po Dálný východ. Dává přednost vlhčím lesům, křovinám, na půdách vlhčích, humózních, výživných, stanoviště slunné až polostinné. Celá rostlina vyjma dužiny plodů obsahuje glykosid amygdalin, který se štěpí na glukózu, benzaldehyd a kyanovodík, který může způsobit otravy (Böllinger et Held 1998).

Quercus petraea

Dub zimní dosahuje výšky 20–40 m a má vejčitou, štíhlou korunu, která je méně rozvětvená než koruna dubu letního. Nevyskytuje se ve východní části Evropy. Je to důležitý strom nižších horských poloh a pahorkatin. Roste od nížin do podhůří v původních doubravách i smíšených porostech, běžně se pěstuje především na kyselejších písčitých půdách (Kremer et al. 1995).

Quercus robur

Opadavý strom 20–50 m vysoký, s široce rozkladitou korunou a tmavošedou, hrubě rozpukanou borkou. Pěstuje se řada kultivarů lišící se tvarem a zbarvením listů, nebo vzrůstem. Roste v téměř jakémkoli typu půdy včetně písčité, primárně je to ale dřevina spíše těžších a vlhčích půd. Rozšířen v Evropě a na Kavkazu. Roste velmi pomalu, zralosti dosahuje až ve věku 100 let, zato je ale dlouhověký, může se dožít stáří i několik set let (Kremer et al. 1995).

Rhododendron luteum

Opadavý, 2–3 m vysoký keř, hustě větvený a široce se rozrůstající. Všechny jeho části jsou žláznaté. Roste ve světlých lesích, bažinatých, křovitých oblastech. Zcela odolný, snáší suchá slunná stanoviště, hojně využíván ve šlechtitelské praxi.

Rozšířen zejména na Ukrajině, Bělorusku omezeně v severním Polsku na Kavkaze a v Turecku (Koblížek 2006).

Rosa pendulina

Prutnatý výběžkatý keř 1,0–2,0 m vysoký, ve spodní části vyrůstají bujné prýty s hustými rovnými ostny, někdy jen štětinami, koncové části většinou bez ostnů. Snáší zástin a je u nás jediným druhem růže, rostoucím v uzavřených lesních porostech, zejména v horských smrčínách. Náročný na půdní vláhu. Roste v oblastech s vyššími srážkami nebo podél vodních toků. Je klimaticky odolný. Druh horstev střední a jižní Evropy (Úradníček et Maděra 2001).

Rosa pimpinellifolia

Prutnatý výběžkatý keř 0,5–1,0 m vysoký, hustě porostlý štíhlými jehlicovitými ostny, osténky i štětinami. Silně světlomilný druh, snášející nejsušší podklady. Často se váže na vápencová a jiná živinami bohatá podloží. Eurasijský druh, zasahující z Evropy do blízké Asie. U nás roste v nejteplejších částech území, ve dvou oddělených areálech, v Čechách, ve střední části Českého středohoří na střední a jižní Moravě po Moravský kras a Třebíčsko roztroušeně, místy hojně (Úradníček et Maděra 2001).

Rubus fruticosus

Keř s dvouletými až víceletými pruty, které dřevnatí. Jsou poléhavé nebo plazivé, někdy šplhají v křoví nebo v houštinách vzhůru mezi větvemi jiných stromů, v době největšího růstu, tj. v době léta a za dostatku vláhy je schopen vyrůst až 8 cm za den. Dotkne-li se špička větve půdy, zakoření. Zahrnuje v Evropě několik stovek těžko rozlišitelných a občas se křížících druhů. V České republice lze identifikovat přes 150 mikrospecií ostružiníků. Roste v křovinách, lesích, na okrajích lesů, v pobřežních houštinách, u cest a na mezích po celé Evropě a také západní Asii. Na zahradách se často pěstují různé velkoplodé a beztrnné odrůdy (Böllinger et Held 1998).

Rubus idaeus

Opadavý keř s jednoletými prýty přímými, nevětvenými, 0,6–2,0 m vysoký. Prýty zelené, nebo červenohnědé, bez ostnů, nebo s tenkými ostny, či štětinkami, ve druhém roce větvené, v horní části ohnuté. Roste na pasekách, ve světlých lesích a křovinách od nížin do hor, často ve velikém množství pohromadě. Roste v celém mírném pásu severní polokoule. Odedávna pěstován jako ovocný keř s řadou kultivarů, obsahuje třísloviny a organické kyseliny, z nichž nejhojněji je zastoupena kyselina citrónová, dále značné množství vitamínu C, cukry, stopy silice a řadu dalších látek (Böllinger et Held 1998).

Salix caprea

Strom menšího vzrůstu se zprohýbaným kmenem a košatou korunou. Málokdy přesáhne 12 m výšky. V nepříznivých podmínkách roste keřovitě.

Druh velmi náročný na světlo, schopný snášet jen slabé boční zastínění. Jíva roste na relativně suchých stanovištích a v tomto ohledu se snad nejvíc liší od jiných vrů. Vyrůstá jen dočasné zamokření. Odolává extrémním klimatickým výkyvům a také městskému a průmyslovému prostředí. Nalétá snadno na devastované plochy, skládky, zboženiště. Jedná se o eurasijský druh. V Evropě chybí v jižní části Pyrenejského a Balkánského poloostrova (Úradníček et Maděra 2001).

Salix fragilis

Strom 6–15 m vysoký s řídkou rozkladitou korunou, křivými větvemi a brázditou tmavošedou borkou. Vrba křehká je keřovitý, rozkladitý strom vysoký do 15 m. Je považována za nejběžnější evropskou úzkolistou vrbu. Bývá často zaměňována s vrbou bílou (*Salix alba*), v západní Evropě i s křížencem vrby bílé a křehké *Salix* × *rubens*. Silně světlomilná dřevina nesnášející ani slabý boční zástin. Snese bez následků krátkodobé záplavy během vegetační doby. Její přirozené rozšíření je u proudících vod, skromná v nárocích na půdu. Evropský druh, rostoucí také v Malé Asii a Kavkazské oblasti. Protože její lámavé větve odnáší voda a ukládá níže po proudu, kde zakoření, provází toky řek v dlouhých úsecích (Úradníček et Maděra 2001).

Sambucus nigra

Keř 2–5 m vysoký, nebo strom 6–10 m vysoký. Prastará léčivá rostlina, květy i plody jsou používány i v kuchyni. Květ obsahuje glykosidy (např. rutin a sambunigrin), cholin, aminy, organické kyseliny, sacharidy, třísloviny, sliz, saponiny, trochu silice a jiné látky. V plodech jsou přítomny antokyanová barviva, organické kyseliny (např. kyselina jablečná, citronová, kozlíková, octová, vinná, propionová), cukr, třísloviny, silice, hořčiny, vosk, pryskyřice, vitaminy (hlavně A, B), silice aj. V České republice roste hojně, na okrajích lesů, pasekách, listnatých lesích, křovinách, podél cest, na skládkách, zahradách, podél vodních toků, na půdách vlhkých, dusíkatých, humózních (Anonymus 2011).

Sambucus racemosa

Vzpřímený keř 1,5–4,0 m vysoký. Letorosty světle hnědé s tmavými lenticelami a skořicově hnědou dřevinou. Roste na okrajích lesů, pasekách, v roklích, stráních, na půdách vlhkých, humózních, výživných, hlinitých, písčitých až kamenitých, mírně kyselých až neutrálních, stanoviště slunné. Od pahorkatin po horské oblasti dosti hojně (výškové maximum 1420 m n. m.), v nížinách převážně vzácně nebo chybí. Celkově roste ve střední Evropě, v severní části jižní Evropy, na východě po Rumunsko, Bulharsko a západ Ukrajiny (Koblížek 2006).

Sorbus aucuparia

Strom 5–15 m vysoký, někdy jen vícekmenný keř s hladkou borkou. Roste na velmi různorodých stanovištích jako světlé lesy, paseky, skalní štěrbin, podél cest, jde o průkopnickou dřevinu, která roste na půdách vlhkých i suchých, obvykle chudších a kyselých, stanoviště slunné až polostinné. Hojně až roztroušeně téměř ve všech oblastech a nadmořských výškách. Sbírají se plody – jeřabiny.

Ty obsahují organické kyseliny (např. kyselinu parasorbinovou, sorbovou, jablečnou, vinnou, citronovou aj.). Dále obsahují cukry, sorbit, sorbózu, sorbusin, vitamin C, pektiny, antokyany, silice, flavonoidy a hořčiny. Konzumace čerstvých jeřabin může přivodit lehčí otravu (Böllinger et Held 1998).

Spiraea salicifolia

Opadavý, až 2 m vysoký keř s četnými výběžky. Květy v koncových, vzpřímených latách, růžové nebo bílé, stopkaté. Vlhké křoviny, břehy, příkopy, okraje lesů, rašeliniště, vlhké louky, olšiny, na půdách vlhkých, převážně kyselých, někdy rašelinných, stanoviště polostinné. V České republice dosti hojný zejména v jižních Čechách a na jihozápadě Moravy, nejvíce v podhorských oblastech, často však vysazován a velmi často zplaňuje i v jiných částech našeho území. Z květů tavolníku vrboolistého se v minulosti získávala kyselina acetylsalicylová, všeobecně známý aspirin (Böllinger et Held 1998).

Taxus baccata

Vždyzelený, dvoudomý jehličnan vysoký do 20 m. Dřevo neobsahuje pryskyřičné kanálky. Koruna široce kuželovitá, u vícekmenných rozložitá. Borka červenohnědá, později odlupčivá. Pomalu rostoucí tis dává přednost stinným stanovištím na kyprých, humózních vlhkých půdách. Rozšířen po celé Evropě v jednotlivých exemplářích, řidčeji v uzavřených porostech. Na našem území roztroušeně až vzácně, nejvíce v pahorkatinách a podhorských oblastech. Vyjma míšku obalujícího semena a dřeva je celá rostlina prudce jedovatá. Obsahuje směs přibližně 10 jedovatých pseudoalkaloidů souhrnně pojmenovaných jako taxiny (Böllinger et Held 1998).

Tilia cordata

Strom 20–30 m vysoký, s vejcovitou až kulovitou hustou korunou. Značně roztroušen v teplých dubohabrových lesích, na svěžích hlubokých půdách. Polostinná dřevina odolná vůči mrazu, snášející kontinentální klima. Dostí hojná v nížinách a pahorkatinách termofytika a v mezofytiku, zejména ve středních a východních Čechách.

Roste od planárního do submontánního stupně, ojediněle v montánním stupni (Novohradské hory, Žofínský prales, 900 m). Květenství se sbírají pro léčivé účinky (karminativum a antispasmodikum). V sadovnictví velmi cenná a běžně pěstovaná dřevina, především jako alejový ale i solitérní strom (Hejný et Slavík 1992).

Tilia platyphyllos

Většinou statný opadavý strom vysoký 35–40 m, s velkou vysoko klenutou hustě uzavřenou korunou, spíše úzce protáhlou. Vyskytuje se velmi roztroušeně v termofytiku a mezofytiku od pahorkatin do podhorských poloh, ojediněle v oreofytiku. Roste na svěžích, bazických půdách bohatých na živiny a bylinné porosty. Značně citlivá na vzduch znečištěný prachem a výfukovými plyny. Důležitý lesní strom s několika poddruhy, v přírodě většinou jednotlivě rostoucí. Kvetoucí lípy jsou žádané jako pastva včel (Hejný et Slavík 1992).

Ulmus glabra

Strom 10–40 m vysoký. Roste ve stinných roklinových lesích, řidčeji v bučinách, vzácněji v lužních lesích. Vyskytuje se na mírně vlhkých, humózních, živinami bohatých půdách. Polostinná mrazuvzdorná dřevina s vyššími nároky na vzdušnou vlhkost. V České republice roste hojně až roztroušeně v pahorkatinách a podhorských oblastech. V lesnictví není prakticky využíván pro výsadbu, i když je z našich druhů jilmů nejodolnější proti grafióze (Hejný et Slavík 1997).

V minulém století po celé Evropě proběhlo v několika vlnách onemocnění grafióza nebo též holandská nemoc (první výskyt v Evropě byl zaznamenán roku 1920 a to v Nizozemsku – odtud název holandská nemoc). Jedná se o nemoc postihující jilmy, které je způsobeno houbou. Houba zamezuje protékání mízy cévami, což způsobuje postupné odumírání nejdříve větví, později celého stromu. Strom jakoby uschnul nastojato, pak z něho opadala i veškerá kůra a zbylo jen holé dřevo. V devadesátých letech probíhaly hojně výsadby jilmů s cílem obnovit jejich populaci u nás. Začátkem 21. století je již houbová choroba na ústupu a populace jilmů stoupá (Jurásek 2007).

Vaccinium myrtillus

Keřík 0,2–0,6 m vysoký s podzemními dřevnatějšími výběžky. Roste převážně v borových lesích, na vřesovištích, pastvinách, skalách, na půdách kyselých málo výživných, humózních, nepříliš suchých. Ve středních polohách roztroušeně až velmi hojně, v horách obecně. Celkově roste v Evropě, ve Středozeví však pouze na horách, na východě až po Mongolsko. Sbírá se list a to od června do září nebo plod v době zralosti. Listy obsahují flavonoidy, třísloviny (asi 11 %), glukokininy, tanin, éterické oleje, sliz, pryskyřici a myrtillin. V plodech jsou přítomny kyseliny jablečná, citrónová, benzoová dále třísloviny (asi 7 %), tuky, pektin, pektosa, barviva a další látky (Anonymus 2011).

Vaccinium vitis-idaea

Vřezovité keřík 0,1–0,3 m vysoký, s podzemními výběžky a větvemi vzpřímenými až vystoupavými. Roste ve světlých lesích, vřesovištích, na pastvinách, písčínách, horských loukách, na půdách kyselých, chudých, rašelinných, písčitých, kamenitých. Roste převážně v chladnějších oblastech roztroušeně až hojně, nejvíce v podhorských až horských polohách. Celkově roste v chladnější části Evropy a Asie, vyskytuje se i za polárním kruhem, na východě roste až po Japonsko, dále roste v Severní Americe a v Grónsku. Sbírá se list a to koncem léta nebo na podzim. Obsahuje fenolický glykosid arbutin (asi 5 %), flavonoidy, třísloviny, kyselinu gallovou, benzoovou a šťavelovou, tanin, vaccinin, trochu vitamínu C a další látky, zejména hořčík. Plody obsahují podobné látky, mají ale více cukru, barviv, kyseliny šťavelové a vitamínu C (Anonymus 2011).

Viburnum opulus

Opadavý keř, někdy i nízký strom 1–5 m vysoký. Roste v lužních lesích, na vlhkých loukách, podél cest, na půdách těžších, jílovitých, hlinitých, vlhkých, ve stínu až polostínu. Roste roztroušeně až dosti hojně od nížin po vyšší polohy pahorkatin (výškové maximum asi 750 m n. m.). Celkově roste v celé Evropě

vyjma jejich nejsevernějších a nejjižnějších částí, také Kavkaz, západní Sibiř a střední Asie. Kůra obsahuje kumariny glykosid salicin, tanin, organické kyseliny (např. mravenčí, octovou, valerovou, kaprylovou), flavonoidy, třísloviny, steroly, arbutin, viburnin a další látky. V plodech jsou přítomny saponiny, cukry, pektin, červené barvivo, třísloviny, vitamín C a rovněž hořčina viburnin. Toxická je nejen kůra, ale i čerstvé plody, které svou jedovatost ztrácí až po tepelném zpracování (Böllinger et Held 1998).

3. Cíl práce a metodika

3.1 Cíl práce

Cíl mé práce je

1. Stručně charakterizovat historii a současný stav parku v Nových Hradech a Tereziině údolí.
2. Sestavit přehledy dosud uváděných pěstovaných dřevin pro obě lokality.
3. Nastínit možnosti dalšího rozvoje, případně navrhnout dosadby vybraných vhodných dřevin.
4. Na základě vlastního terénního průzkumu vytvořit přehledy aktuálně rostoucích pěstovaných dřevin a srovnat je se staršími údaji.

3.2 Metodika

Dendrologický průzkum v zámeckém parku a Tereziině údolí byl prováděn v sezoně 2011. S terénem jsem byl velmi dobře seznámen, neboť se nachází v blízkosti mého bydliště. Průzkum byl zaměřen na dřeviny, které zde byly vysazovány od vzniku a během rozvoje parků až do současnosti.

Terén byl navštěvován od konce března, průměrně jednou za dva týdny, v letním období jednou za měsíc. Dne 27. 3., 9. 4., 23. 4., 17. 5., 1. 6., 23. 6., 30. 7., a 23. 9. jsem navštívil zámecký park. Ve dnech 3. 4., 16. 4., 7. 5., 27. 5., 13. 6., 7. 7., 21. 9., a 17. 11., jsem navštívil Tereziino údolí. Dokumentace o druzích, které se zde nacházejí, byla zaznamenána do sešitu, kam bylo uváděno místo nálezu a den. Zámecký park jsem prošel vždy celý během 1–2 hodin. Tereziino údolí jsem si rozdělil na dvě poloviny, a vždy prošel pouze jednu z polovin.

Tereziino údolí jsem si pro přehlednost a snadnější zpracování kvůli jeho značné velikosti (138 ha) rozdělil na dvě části. V každé části jsem provedl dendrologický průzkum, z kterého vznikl seznam druhů dřevin v I. a II. části Tereziina údolí (viz Příloha č. 3). Hranice je tvořena potokem, který protéká přibližně v polovině Tereziina údolí a vlévá se zde i do řeky Stropnice. Pokud se postavíte na můstek, klenoucí se přes onen potok a směřuje-li váš pohled na sever směrem k řece Stropnici, pak I. část se nachází po vaší pravé ruce a II. část se nachází po vaší levé ruce. Zvolil jsem si tuto hranici, protože se jedná se o dvě přibližně stejně velké poloviny.

Část I.

První část jsem si zvolil od vstupu do parku, poblíž bývalého pivovaru až k potoku, který vytéká z Pendlerova rybníka. Pendlerův rybník se nachází ve Světví, což je část obce Horní Stropnice, poblíž Tereziina údolí. Do této oblasti jsem zahrnul vstupní bránu, louku, která se zde rozprostírá, oblast kolem Švýcarské chaty a bezprostřední okolí Lázníček. Při dendrologickém průzkumu jsem v této části našel 47 druhů dřevin.

Část II.

Druhá část je od výše zmíněného potoka dál, směrem k tvrzi Cuknštejn. Nachází se zde i umělý vodopád a Modrý dům. Při dendrologickém průzkumu jsem v této části našel 48 druhů dřevin. Celkem 35 druhů se shoduje s částí I (viz. Příloha č. 3).

Dřeviny byly určovány podle následující literatury: Musil et Hamerník (2007), Koblížek (2006), Kremer et al. (1995), Böllinger et Held (1998), Větvíčka et al. (2005) a Úradníček et Maděra (2001). K několika druhům dřevin, netypických pro tuto geografickou oblast, byl vytvořen herbář. V roce 2011 jsem se věnoval teoretické a hlavně praktické části práce. Prostudoval jsem dokumenty, které se týkaly mého tématu. Ze všech dostupných materiálů byl vytvořen seznam dřevin zjištěných vlastním pozorováním v porovnání se staršími údaji pro zámecký park a Tereziino údolí (viz Přílohy 1. a 2.).

Původní pěstované dřeviny byly zjištěny z těchto hlavních zdrojů: pro zámecký park – Pavlátová et Ehrlich (2004), Hieke (1984a), Dokoupil et al. (1957), pro Tereziino údolí – Albrecht et al. (2003), Dorotovič (1985), Pavlátová et Ehrlich (2004). Výčet dosud uváděných dřevin je uveden v kapitole – 2.1.5 pro zámecký park a kapitole – 2.2.5 pro Tereziino údolí.

4. Výsledky

4.1 Zámecký park

V zámeckém parku jsem při dendrologickém průzkumu našel celkem 71 druhů dřevin (viz Příloha č. 1). Přičemž 54 druhů je listnatých a 17 druhů je jehličnatých (viz Příloha č. 4). V porovnání s Tereziiným údolím se zde nachází o 10 jehličnatých druhů víc.

Většina dřevin rostoucích v zámeckém parku je v dobrém stavu a prosperuje. Nachází se zde dřeviny z Evropy, Asie i Severní Ameriky. Žádná z uměle vysazených dřevin zde zatím nezplaňuje, až na červenolistý buk lesní, který byl nalezen v místním podrostu. Jedná se o několik let starý exemplář, vysoký přes dva metry. Některé druhy jsou ohroženy různými faktory. Nejvíce se jedná o zastínění jiným konkurenčním druhem, takto zastíněné druhy mají pomalejší růst. *Aesculus hippocastanum* je napaden klíněnkou jírovcovou (*Cameraria ohridella*). Větrná pohroma, která postihla naše území a celou Evropu z 18. na 19. ledna 2007, nazvaná orkán Kyrill, vyvrátila statný exemplář červenolistého buku lesního (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea'), na jeho místo byl zasazen nový. V lipové aleji byly poškozené staré lípy nahrazeny mladšími. V severní části parku byl také dosázen buk lesní (*Fagus sylvatica*) a jedle bělokorá (*Abies alba*), protože tyto druhy se zde přirozeně vyskytovaly, jak tomu nasvědčují dochované akvarely z 18. století, umístěné ve statním hradu Nové Hrady. Při vstupu do zámeckého parku od bývalé tělocvičny (dnes technologické haly) se nachází romantický rybník, kolem kterého lze pozorovat skupinu *Rhododendron luteum* a blíže k zámku skupinu *Chamaecyparis nootkatensis*. Při zámecké zdi na její severozápadní straně, lze pozorovat jediný exemplář *Actinidia arguta*. Na kraji rybníka rostou *Salix alba*, *Alnus glutinosa* a naproti ostrůvku nelze přehlédnout statný *Platanus × hispanica*. Naproti přes rybník kolem zidky ohraničující park od cesty se nachází skupinka *Laburnum anagyroides* a *Symphoricarpos albus*.

Mírně se svažující cestou na východ dojdeme k tenisovým kurtům, kde se nachází dva statné exempláře *Pinus strobus* a nově zasazený *Picea pungens*. Za tenisovými kurty se nachází louka, kde uprostřed roste nepřehlédnutelný *Aesculus × carnea*. To už se nacházíme ve východní části parku, tedy i na konci parku, kde se nacházela romantická vesnička, která v 50. letech 20. století vyhořela. Dnes se zde nachází skupina zajímavých jehličnanů. Jedná se o *Abies alba*, *Chamaecyparis lawsoniana*, *Taxus baccata*, *Picea abies* 'Inversa' a také zde roste mladý, dobře vyhlížející exemplář *Sequoiadendron giganteum*. Cesta zde zatačí a směřuje dolů, směrem zpět k zámecké budově. Ve stráni nad cestou, ve stínu *Acer platanoides* a *Acer pseudoplatanus* zde roste úzký a vytáhlý *Fagus sylvatica* 'Pendula'. Ve stráni pod cestou rostou mladé jilmy (*Ulmus glabra*). Cesta navazuje o několik set metrů dál na obnovenou lipovou alej, kde se ve stínu daří *Rhododendron × hybridum*, *Prunus laurocerasus* a o něco dál roste i *Staphylea pinnata*.

Nejvíce jehličnanů se nachází u zámecké budovy a v severozápadním rohu parterové louky, jedná se o smrk pichlavý (*Picea pungens*), tis červený (*Taxus baccata*), jedli ojiněnou a jedli kavkazskou (*Abies concolor*, *A. nordmanniana*).

Náhodně se v celém areálu vyskytují: *Carpinus betulus*, *Fraxinus excelsior*, *Hedera helix*, *Tilia cordata* a *Tilia platyphyllos*. Z jehličnanů: *Pseudotsuga menziesii*, *Pinus sylvestris*, *Picea abies* a *Larix decidua*.

V zámeckém parku nelze přehlédnout několik zajímavých druhů rostlin. Před zámeckou budovou a v jejím okolí lze v březnu a dubnu pozorovat sněženko podsněžník (*Galanthus nivalis*), která patří k ohroženým druhům naší květeny, stejně jako bledule jarní (*Leucojum vernum*). Také zde roste šafrán jarní (*Crocus vernus*) a prvosenka jarní (*Primula veris*). V květnu zde vykvétá konvalinka vonná (*Convallaria majalis*).

4.2 Tereziino údolí

V Tereziině údolí jsem při dendrologickém průzkumu našel celkem 60 druhů dřevin (viz Příloha č. 2). Přičemž 53 druhů je listnatých a 7 druhů je jehličnatých (viz Příloha č. 4). Nachází se zde o 10 jehličnatých druhů méně, než v zámeckém parku. Zastoupení listnatých druhů je v porovnání se zámeckým parkem víceméně vyrovnané.

Stejně jako v zámeckém parku i v Tereziině údolí se nacházejí dřeviny z Evropy, Asie a Severní Ameriky. Nejvýznamnější dřevinou zde je téměř 500 let starý dub letní (*Quercus robur*), nacházející se v centrální části Tereziina údolí. Druhý je také dub letní, nacházející se pod Švýcarskou chatou. Dosahuje výšky 32 m. Jeho stáří se odhaduje na 300–350 let. Je zdravý, dobrého vzrůstu, nejeví známky poškození. Mezi výrazné druhy se řadí také douglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*) a borovice vejmutovka (*Pinus strobus*), které sem byly introdukovány koncem 19. století, jak uvádí Dorotovič (1985).

Do parku v současné době vedou dvě hlavní cesty, jedna se nachází u budovy bývalého pivovaru, kde je zbudované parkoviště pro osobní automobily. Druhá cesta vede vstupní bránou vybudovanou v roce 1797. Současně s vybudováním tohoto vstupu byly upraveny aleje a rozšířeny louky, na kterých se nachází několik zajímavých druhů rostlin. Nápadným druhem, který roste na louce u vstupní brány a hojně i jinde v celém parku je kakost hnědočervený (*Geranium phaeum*). Je to jeden z mnoha druhů, introdukovaných do území parku v průběhu 18–19. století. Uměle vysazené rostliny se zde rozšířily a vyskytují se zde v obdobných společenstvech, jako v místech svého přirozeného výskytu. Dalším druhem, který zde zdomácněl, je muchovník oválný (*Amelanchier ovalis*) a muchovník Lamarckův (*A. lamarckii*). Ve stráni na severovýchod od Lázníček byl objeven mladý, několik let starý dub cer (*Quercus cerris*).

V Tereziině údolí také roste několik chráněných druhů rostlin např. dřípátka horská (*Soldanella montana*), která roste v místních smrčínách v zaříznutém údolí toku Stropnice. Ve vlhké louce za Lázníčkami lze nalézt prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*), a o několik metrů výš roste v létě kvetoucí prha arnika (*Arnica montana*). A vedle toho se zde vyskytuje i několik zajímavých druhů rostlin, např. konvalinka vonná (*Convallaria majalis*), vraní oko čtyřlísté (*Paris quadrifolia*), věsenka nachová (*Prenanthes purpurea*), bažanka vytrvalá (*Mercurialis perennis*), samorostlík klasnatý (*Actaea spicata*), udatna lesní (*Aruncus vulgaris*). Také se zde ale dá narazit v jarních měsících na parazitickou rostlinu podbílek šupinatý (*Lathraea squamaria*).

5. Diskuze

5.1 Porovnání současného stavu se stavem v minulosti

Současný stav víceméně odpovídá dosud uváděným dřevinám, i když zde došlo ke změnám. V zámeckém parku nebyly nalezeny pouze 2 druhy *Sophora japonica* a *Acer monspessulanum*, které uvádí Dokoupil et al. (1957) a také Hieke (1984a). Posledně jmenovaný navíc uvádí ještě *Cotoneaster nitens*. Zato byly nalezeny dřeviny, které nebyly uvedeny v žádném ze zdrojů. Jsou to *Quercus rubra*, *Sequoiadendron giganteum* a *Cercidiphyllum japonicum*. V Tereziině údolí nebyl nalezen *Liriodendron tulipifera* a *Euonymus verrucosa* které uvádí Dorotovič (1985). Ale opět zde byly nalezeny nové zajímavé dřeviny, jako *Quercus cerris* a *Platanus × hispanica*.

5.2 Možnosti dalšího rozvoje

Zámecký park navštěvují především lidé z Nových Hradů a lidé ubytovaní v areálu zámku. Je to velký rozdíl oproti Tereziinu údolí, které ročně navštíví tisíce návštěvníků a to hlavně v letním období. Je to nepochybně dáno lepší přístupností a lepší informovaností. Vždyť zde není jediná informační tabule, která by na zámecký park upozorňovala. Možná je to tak lepší a zámecký park zůstane zachován ve stejném rázu i do budoucna. Zámecký park je velmi dobře udržován, hlavně v bezprostřední blízkosti zámku, kde údržbu provádí Fakulta rybnářství a ochrany vod – Škola komplexních systémů. Zbytek parku udržuje v dobrém stavu město Nové Hradky. Pravidelně zde dochází i k odstraňování poškozených dřevin a dosadbě dřevin nových, především se jedná o lípy a buky.

Tereziino údolí patří mezi maloplošná zvláště chráněná území ve správním obvodu Chráněné krajinné oblasti Blanský les, se sídlem v Českém Krumlově. Kosení luk a údržbu např. odstraňování popadaných stromů tak v Tereziině údolí provádí Správa Chráněné krajinné oblasti Blanský les.

V zámeckém parku i v Tereziině údolí je vytvořen systém cest a stezek, z kterých se dá shlédnout většina parku. V Tereziině údolí je vytvořena i naučná stezka o délce 5–6 kilometrů s několika zastávkami a popisem, co se v dané oblasti vyskytuje za rostlinný nebo živočišný druh, tabulka je doplněna informacemi o historii okolí apod. Systém cest a stezek je dostačující, proto bych nenavrhol nové výletní trasy. Zaměřil bych se spíše na údržbu a vylepšení stávajících cest. Některé cesty v Tereziině údolí, zejména lesní pasáže jsou protkány hustou sítí kořenů stromů, nacházejících se v její blízkosti, proto by bylo vhodné v takovýchto místech provést povrchové úpravy. Při intenzivních deštích dochází také v některých místech k odplavování materiálu z cest. Zde by bylo vhodné vytvořit strouhy nebo odtokové kanály, aby voda nevymílala cestu.

V Tereziině údolí je mnoho významných stromů, které dosahují úctyhodných rozměrů. Jsou zde 200 let staré douglasky tisolisté (*Pseudotsuga menziesii*), podobně staré borovice vejmutovky (*Pinus strobus*), smrk ztepilý (*Picea abies*), i dub letní (*Quercus robur*), a tyto stromy by si jistě zasloužily ochranu. Navrhoval bych

vykácení náletových dřevin v bezprostřední blízkosti těchto stromů, případně i jejich oplocení.

Další managementová opatření, která bych navrhoval, je dosadba těch dřevin, které se dříve v parcích nacházely, ale z různých důvodů dnes zde již nerostou. Do zámeckého parku by bylo vhodné navrátit jerlín japonský (*Sophora japonica*), javor francouzský (*Acer monspessulanum*) a skalník (*Cotoneaster nitens*), které uvádí Hieke (1984a). Sbírkou místních zajímavých jehličnatých dřevin by jistě vhodně doplnili jedlovec kanadský (*Tsuga canadensis*) a borovice černá (*Pinus nigra*), které zde v Nových Hradech rostou na volném prostranství, v zámeckém parku ovšem nikoliv.

V Tereziině údolí dnes již neroste *Liriodendron tulipifera*, který uvádí Dorotovič (1985). Domnívám se, že byl nahrazen v devadesátých letech platanem (*Platanus* × *hispanica*), který zde byl nalezen. Jeho výsadba by jistě vhodně dotvořila malebné Tereziino údolí. Na zániku druhů se jistě podílelo zarůstání náletovými dřevinami a s tím spojená změna životních podmínek (zastínění, úbytek živin, následné usychání větví a později celého stromu).

6. Závěr

Oba dva parky mají již období svého největšího rozkvětu za sebou. V současné době spíše postupně druhová bohatost ubývá, staré exempláře odumírají, jsou vytlačovány silnějšími, mladšími náletovými dřevinami. V Tereziině údolí se dosadba neprovádí. Výjimkou je zámecký park, kde se v posledních letech provádí občasná výsadba, hlavně těch druhů, které byly poškozeny nebo vyvráceny větrem. Díky tomu, že se parky udržují alespoň ve stejném stavu, jako po rehabilitaci v devadesátých letech, nedochází k jejich opětovné sukcesi. Terénním průzkumem bylo zjištěno, že v zámeckém parku v současné době roste 71 druhů dřevin. V Tereziině údolí je to méně, pouhých 60 druhů dřevin.

7. Seznam literatury

- Albrecht J. et al.(2003): Českobudějovicko. – In: Mackovčín P. et Sedláček M. Chráněná území České republiky. Vol. 8. – Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky a Ekocentrum Brno. 808 pp.
- Böllinger M. et Held H. (1998): Keře. – Ikar, Praha. 287 pp.
- Dokoupil Z., Naumann P., Riedl D. et Veselý I. (1957): Historické zahrady v Čechách a na Moravě. – Nakladatelství československých výtvarných umělců, Praha. 70 + 124 pp.
- Dorotovič J. (1985): Průvodce přírodovědnou naučnou stezkou Tereziino údolí. – Okresní památková správa, České Budějovice. 22 pp.
- Hejný S. et Slavík B. [eds.] (1992): Květena České republiky. Vol. 3. – Academia, Praha. 542 pp.
- Hejný S. et Slavík B. [eds.] (1995): Květena České republiky. Vol. 4. – Academia, Praha. 529 pp.
- Hejný S. et Slavík B. [eds.](1988, 1997): Květena České republiky. Vol. 1. – Ed. 1, 2, Academia, Praha. 555 pp.
- Hieke K. (1984a): České zámecké parky a jejich dřeviny. – Státní zemědělské nakladatelství, Praha. 459 pp.
- Hieke K. (1984b): Dřeviny českých a moravských zámeckých parků. – VŠÚOZ–SEMPRA, Praha. 153 pp.
- Hieke K. (2008): Encyklopedie jehličnatých stromů a keřů. Vol. 1. – Computer Press, Brno. 246 pp.
- Hokr V. (2007): Zámecký park. Příběhy Novohradských domů. – Novohradská občanská společnost, České Budějovice. 127 pp.
- Kalný A. (1994): Vývoj parků a zahrad v Nových Hradech v jižních Čechách. – Jihočeský sborník historický, České Budějovice, 63: 55–59.
- Koblížek J. (2006): Jehličnaté a listnaté dřeviny našich zahrad a parků [textová a obrazová část]. – Sursum, Brno. 551 + 178 pp.
- Kočárek E., Kočárek E. jun. et al. (1992): Novohradské hory, Český Krumlov, Třeboň a okolí. – Kletř, Plzeň. 205 pp.
- Kremer B., Bärtels A., Feßler A. et Grau J. (1995): Stromy. V Evropě zdomácnělé a zavedené druhy. – Ikar, Praha. 287 pp.
- Kubát K., Hroudá L., Chrtek J. jun., Kaplan Z., Kirschner J. et Štěpánek J. [eds.] (2002): Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha. 928 pp.
- Lepší M., Lepší P., et Štech M. (2001): Výsledky floristického kurzu ČBS v Českých Budějovicích (1.–7. 7. 2001). – Zprávy České botanické společnosti, Praha, 40: 6–22.

- Lepší M. et Lepší P. (2004): Fytogeograficky významné, ohrožené a vzácné rostliny, pp. 80–90. – In: Papáček M. [ed.], Biota Novohradských hor: modelové taxony, společenstva a biotopy. Jihočeská univerzita, České Budějovice.
- Lepší P. et Lepší M. (2007): Adventivní výskyt muchovníků (*Amelanchier*) v České republice. – Zprávy České botanické společnosti, Praha, 42: 5–20.
- Musil I. et Hamerník J. (2007): Lesnická dendrologie. Vol. 1. Jehličnaté dřeviny. – Academia, Praha. 352 pp.
- Pavlátová M. et Ehrlich M. (2004): Zahrady a parky jižních Čech. – Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu a Nebe, Praha. 415 pp.
- Úradníček L. et Maděra P. (2001): Dřeviny České republiky. – Matice lesnická, Písek. 333 pp.
- Urban F. (1979): Chráněná území Jihočeského kraje. – Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody, České Budějovice. 57 pp.
- Větvička V., Matoušová V. et Mašek J. (2005): Stromy a keře. – Aventinum, Praha. 288 pp.

Seznam použitých webových stránek

- Anonymus (2010): Český úřad zeměměřický a katastrální. – Nahlížení do katastrálních map [cit. 27. 12. 2011] Dostupné z <http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka>
- Anonymus (2011): Stromy, keře, polokeře a keříky [cit. 18. 11. 2011] Dostupné z <http://botanika.wendys.cz>
- Anonymus (2011a): Jírovec plet'ový [cit. 15. 11. 2011] Dostupné z http://en.wikipedia.org/wiki/Aesculus_x_carnea
- Jurásek M. (2007): Grafióza jilmů [cit. 28. 12. 2011] Dostupné z <http://www.lesy-cr.cz/lesuzdar/casopis-lesu-zdar/archiv-2007>

8. Přílohy

Příloha č. 1: Seznam dřevin zjištěných vlastním pozorováním v porovnání se staršími údaji – zámecký park.

Příloha č. 2: Seznam dřevin zjištěných vlastním pozorováním v porovnání se staršími údaji – Tereziino údolí.

Příloha č. 3: Seznam druhů dřevin v I. a II. části Tereziina údolí.

Příloha č. 4: Tabulka druhového zastoupení listnatých a jehličnatých dřevin v zámeckém parku a Tereziině údolí.

Příloha č. 5: Graficky znázorněné procentuální zastoupení listnatých a jehličnatých dřevin v zámeckém parku.

Příloha č. 6: Graficky znázorněné procentuální zastoupení listnatých a jehličnatých dřevin v Tereziině údolí.

Příloha č. 7: Historická mapa zámeckého parku a Tereziina údolí dokumentující přeměnu na romantický krajinářský park.

Příloha č. 8: Významné druhy v zámeckém parku.

Příloha č. 9: Katastrální mapa zobrazující polohu Tereziina údolí a zámeckého parku v Nových Hradech, měřítko 1 : 25 920.

Příloha č. 1: Seznam dřevin zjištěných vlastním pozorováním v porovnání se staršími údaji – zámecký park (červeně vyznačené druhy se zde již nenacházejí).

Literatura	Hieke (1984a)	Dokoupil et al. (1957)	Pavlátová et Ehrlich (2004)	Vlastní pozorování
Druh				
<i>Abies alba</i>	•	•	•	•
<i>Abies concolor</i>	•	•	•	•
<i>Abies nordmanniana</i>	•	•	•	•
<i>Acer campestre</i>	•			•
<i>Acer monspessulanum</i>	•	•		
<i>Acer platanoides</i>	•			•
<i>Acer pseudoplatanus</i>	•			•
<i>Acer tataricum</i>				•
<i>Actinidia arguta</i>	•	•	•	•
<i>Aesculus × carnea</i>	•	•	•	•
<i>Aesculus hippocastanum</i>	•			•
<i>Alnus glutinosa</i>	•			•
<i>Betula pendula</i>	•			•
<i>Buxus sempervirens</i>	•			•
<i>Carpinus betulus</i>	•			•
<i>Cercidiphyllum japonicum</i>				•
<i>Cornus sanguinea</i>	•			•
<i>Corylus avellana</i>	•			•
<i>Cotoneaster nitens</i>	•			
<i>Cotoneaster tomentosus</i>				•
<i>Crataegus monogyna</i>				•
<i>Deutzia scabra</i>				•
<i>Euonymus europaeus</i>	•			•
<i>Fagus sylvatica</i>				•
<i>Fagus sylvatica</i> 'Atropunicea'	•	•	•	•
<i>Fagus sylvatica</i> 'Pendula'				•
<i>Forsythia suspensa</i>	•			•
<i>Fraxinus excelsior</i>				•
<i>Ginkgo biloba</i>	•	•	•	•
<i>Hedera helix</i>	•			•
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	•			•
<i>Chamaecyparis nootkatensis</i>	•	•	•	•
<i>Juniperus horizontalis</i>				•
<i>Laburnum anagyroides</i>	•			•
<i>Larix decidua</i>	•			•

Příloha č. 1 – pokračování

<i>Ligustrum vulgare</i>				•
<i>Mahonia aquifolium</i>				•
<i>Malus domestica</i>	•			•
<i>Philadelphus coronarius</i> 'Duplex'	•	•		•
<i>Picea abies</i>	•	•	•	•
<i>Picea abies</i> 'Inversa'	•	•	•	•
<i>Picea abies</i> 'Nidiformis'			•	•
<i>Picea pungens</i>	•	•	•	•
<i>Pinus strobus</i>	•	•	•	•
<i>Pinus sylvestris</i>	•	•	•	•
<i>Platanus</i> × <i>hispanica</i>	•	•	•	•
<i>Prunus avium</i>				
<i>Prunus laurocerasus</i>				•
<i>Pseudotsuga menziesii</i>	•	•	•	•
<i>Quercus petraea</i>				•
<i>Quercus robur</i>	•	•	•	•
<i>Quercus rubra</i>				•
<i>Rhododendron</i> × <i>hybridum</i>	•			•
<i>Rhododendron luteum</i>	•			•
<i>Rhus typhina</i>				•
<i>Robinia pseudacacia</i> 'Amorphifolia'	•	•	•	•
<i>Rosa pendulina</i>				•
<i>Rosa pimpinellifolia</i>				•
<i>Rosa rugosa</i>				•
<i>Rubus fruticosus</i>	•			•
<i>Rubus idaeus</i>	•			•
<i>Sambucus nigra</i>				•
<i>Sequoiadendron giganteum</i>				•
<i>Sophora japonica</i>	•	•		
<i>Spiraea salicifolia</i>				•
<i>Staphylea pinnata</i>	•			•
<i>Symphoricarpos albus</i>				•
<i>Syringa vulgaris</i>	•	•	•	•
<i>Taxus baccata</i>	•	•	•	•
<i>Thujopsis dolabrata</i>	•	•	•	•
<i>Tilia cordata</i>	•	•	•	•
<i>Tilia platyphyllos</i>				•
<i>Ulmus glabra</i>				•
<i>Viburnum opulus</i>	•			•
Celkem	71 druhů			

Příloha č. 2: Seznam dřevin zjištěných vlastním pozorováním v porovnání se staršími údaji – Tereziino údolí (červeně vyznačené druhy se zde již nenacházejí).

Literatura	Albrecht et al. (2003)	Dorotovič (1985)	Pavlátová et Ehrlich (2004)	Vlastní pozorování
Druh				
<i>Abies alba</i>	•			•
<i>Acer platanoides</i>	•	•		•
<i>Acer pseudoplatanus</i>				•
<i>A. pseudoplatanus</i> 'Leopoldii'	•		•	•
<i>Aesculus hippocastanum</i>	•		•	•
<i>Alnus glutinosa</i>	•	•		•
<i>Alnus incana</i>	•			•
<i>Amelanchier lamarckii</i>				•
<i>Amelanchier ovalis</i>		•		•
<i>Amelanchier spicata</i>				•
<i>Betula pendula</i>				•
<i>Buxus sempervirens</i>				•
<i>Calluna vulgaris</i>		•		•
<i>Carpinus betulus</i>				•
<i>Cornus sanguinea</i>				•
<i>Corylus avellana</i>		•		•
<i>Crataegus monogyna</i>				•
<i>Cytisus scoparius</i>				•
<i>Daphne mezereum</i>	•			•
<i>Euonymus europaeus</i>				•
<i>Euonymus verrucosa</i>		•		
<i>Fagus sylvatica</i>	•	•	•	•
<i>Frangula alnus</i>	•			•
<i>Fraxinus excelsior</i>	•	•		•
<i>Hedera helix</i>				•
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	•	•	•	•
<i>Laburnum anagyroides</i>				•
<i>Larix decidua</i>				•
<i>Liriodendron tulipifera</i>		•		
<i>Lonicera xylosteum</i>				•
<i>Malus domestica</i>				•
<i>Philadelphus coronarius</i>		•		•
<i>Physocarpus opulifolius</i>	•	•		•
<i>Picea abies</i>	•	•	•	•
<i>Pinus strobus</i>	•	•	•	•
<i>Pinus sylvestris</i>	•	•	•	•

Příloha č. 2 – pokračování

<i>Platanus × hispanica</i>				•
<i>Populus tremula</i>				•
<i>Prunus avium</i>				
<i>Prunus padus</i>	•	•		•
<i>Pseudotsuga menziesii</i>	•	•	•	•
<i>Quercus cerris</i>				•
<i>Quercus robur</i>	•	•	•	•
<i>Quercus rubra</i>	•			•
<i>Rhododendron × hybridum</i>				•
<i>Robinia pseudacacia</i>				•
<i>Rosa pendulina</i>				•
<i>Rubus fruticosus</i>				•
<i>Rubus idaeus</i>				•
<i>Salix caprea</i>				•
<i>Salix fragilis</i>				•
<i>Sambucus nigra</i>				•
<i>Sambucus racemosa</i>				•
<i>Sorbus aucuparia</i>				•
<i>Spiraea salicifolia</i>				•
<i>Symphoricarpos albus</i>				•
<i>Syringa vulgaris</i>				•
<i>Tilia cordata</i>	•	•	•	•
<i>Tilia platyphyllos</i>				•
<i>Ulmus glabra</i>				•
<i>Vaccinium myrtillus</i>		•		•
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>		•		•
Celkem	60 druhů			

Příloha č. 3: Seznam druhů dřevin v I. a II. části Tereziina údolí (Sloupec I. + II. část zobrazuje druhy, které rostou v obou částech).

Druh	I. část	II. část	I. + II. část
<i>Abies alba</i>		•	
<i>Acer platanoides</i>	•	•	•
<i>Acer pseudoplatanus</i>	•	•	•
<i>A. pseudoplatanus</i> 'Leopoldii'	•		
<i>Aesculus hippocastanum</i>	•	•	•
<i>Alnus glutinosa</i>	•	•	•
<i>Alnus incana</i>	•	•	•
<i>Amelanchier lamarckii</i>		•	
<i>Amelanchier ovalis</i>	•	•	•
<i>Amelanchier spicata</i>		•	
<i>Betula pendula</i>	•	•	•
<i>Buxus sempervirens</i>	•		
<i>Calluna vulgaris</i>	•	•	•
<i>Carpinus betulus</i>	•		
<i>Cornus sanguinea</i>		•	
<i>Corylus avellana</i>	•	•	•
<i>Crataegus monogyna</i>		•	
<i>Cytisus scoparius</i>		•	
<i>Daphne mezereum</i>		•	
<i>Euonymus europaeus</i>	•	•	•
<i>Fagus sylvatica</i>	•	•	•
<i>Frangula alnus</i>	•	•	•
<i>Fraxinus excelsior</i>	•	•	•
<i>Hedera helix</i>		•	
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	•	•	•
<i>Laburnum anagyroides</i>	•		
<i>Larix decidua</i>	•	•	•
<i>Lonicera xylosteum</i>	•	•	•
<i>Malus domestica</i>		•	
<i>Philadelphus coronarius</i>		•	
<i>Physocarpus opulifolius</i>	•		
<i>Picea abies</i>	•	•	•
<i>Pinus strobus</i>	•	•	•
<i>Pinus sylvestris</i>	•	•	•
<i>Platanus × hispanica</i>		•	
<i>Populus tremula</i>	•	•	•
<i>Prunus avium</i>	•	•	•
<i>Prunus padus</i>	•	•	•
<i>Pseudotsuga menziesii</i>		•	
<i>Quercus cerris</i>	•		
<i>Quercus robur</i>	•	•	•
<i>Quercus rubra</i>	•		

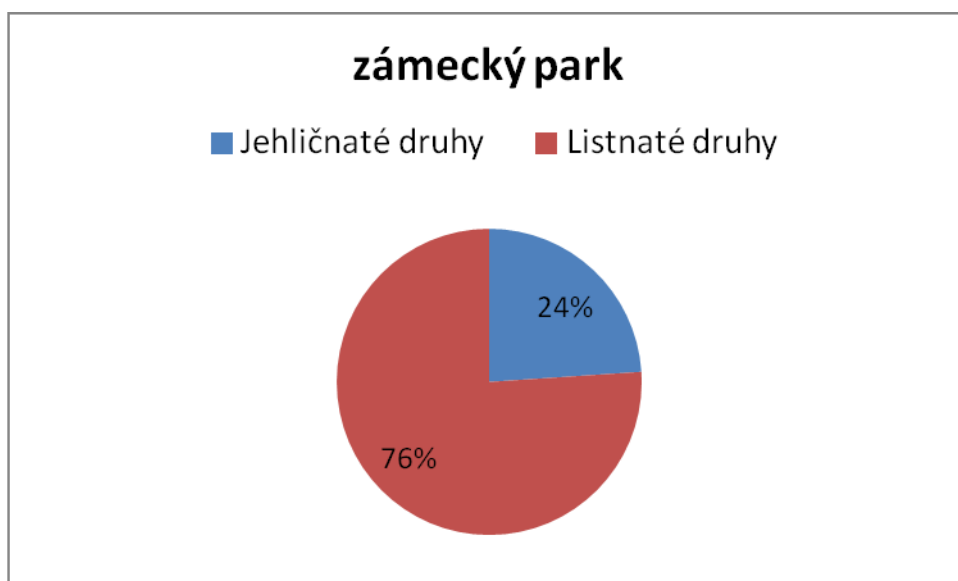
Příloha č. 3 – pokračování

<i>Rhododendron × hybridum</i>	•		
<i>Robinia pseudacacia</i>	•	•	•
<i>Rosa pendulina</i>	•		
<i>Rubus fruticosus</i>	•	•	•
<i>Rubus idaeus</i>	•	•	•
<i>Salix caprea</i>	•	•	•
<i>Salix fragilis</i>	•	•	•
<i>Sambucus nigra</i>	•	•	•
<i>Sambucus racemosa</i>		•	
<i>Sorbus aucuparia</i>	•	•	•
<i>Spiraea salicifolia</i>	•		
<i>Symphoricarpos albus</i>	•		
<i>Syringa vulgaris</i>	•		
<i>Tilia cordata</i>	•	•	•
<i>Tilia platyphyllos</i>	•	•	•
<i>Ulmus glabra</i>	•	•	•
<i>Vaccinium myrtillus</i>	•	•	•
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	•	•	•
Celkem	47	48	35

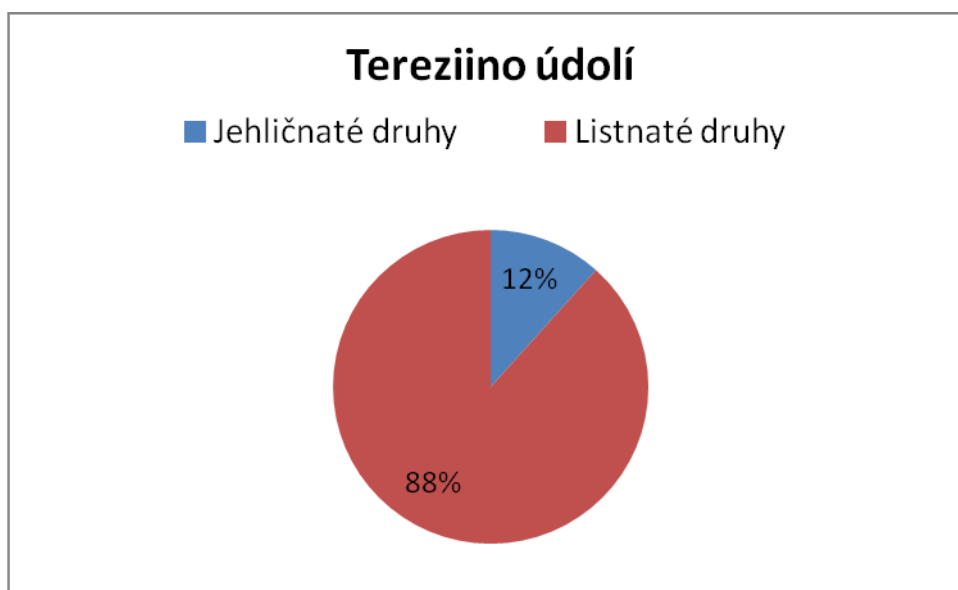
Příloha č. 4: Tabulka druhového zastoupení listnatých a jehličnatých dřevin v zámeckém parku a Tereziině údolí.

	zámecký park	Tereziino údolí
Jehličnaté druhy	17	7
Listnaté druhy	54	53
Celkem druhů	71	60

Příloha č. 5: Graficky znázorněné procentuální zastoupení listnatých a jehličnatých dřevin v zámeckém parku.

Příloha č. 6: Graficky znázorněné procentuální zastoupení listnatých a jehličnatých dřevin v Tereziině údolí.

Příloha č. 7: Historická mapa zámeckého parku a Tereziina údolí dokumentující přeměnu na romantický krajinářský park.

Obrázek č. 1 – Zámecká mapa promenád v zahradách a zámku v Nových Hradech kolem roku 1800 (Pavlátová et Ehrlich 2004).

Příloha č. 8: Významné druhy v zámeckém parku.

Obrázek č. 3 – V popředí *Sequoiadendron giganteum*, v pozadí *Picea abies* 'Inversa', vlevo *Chamaecyparis lawsoniana* nacházející se ve východní části zámeckého parku (vlastní foto).

Obrázek č. 4 – Kvetoucí *Aesculus × carnea* ve východní části parku (vlastní foto).

Obrázek č. 5 – Kvetoucí *Actinidia arguta* u zdi zámecké budovy (vlastní foto).

Příloha č. 9: Katastrální mapa zobrazující polohu Tereziina údolí a zámeckého parku v Nových Hradech, měřítko 1 : 25 920 (parky jsou červeně zvýrazněny) (Anonymus 2010).

